ΟΛΥΜΠΟΣ

Ο Παρθενώνας της Ελληνικής Φύσης

Επιμέλεια - φωτογράφιση:
Νίκη Μιχοπούλου
Στέφανος Νούτσιας

Σκίτσο:
Δημήτρης Παπάζογλου

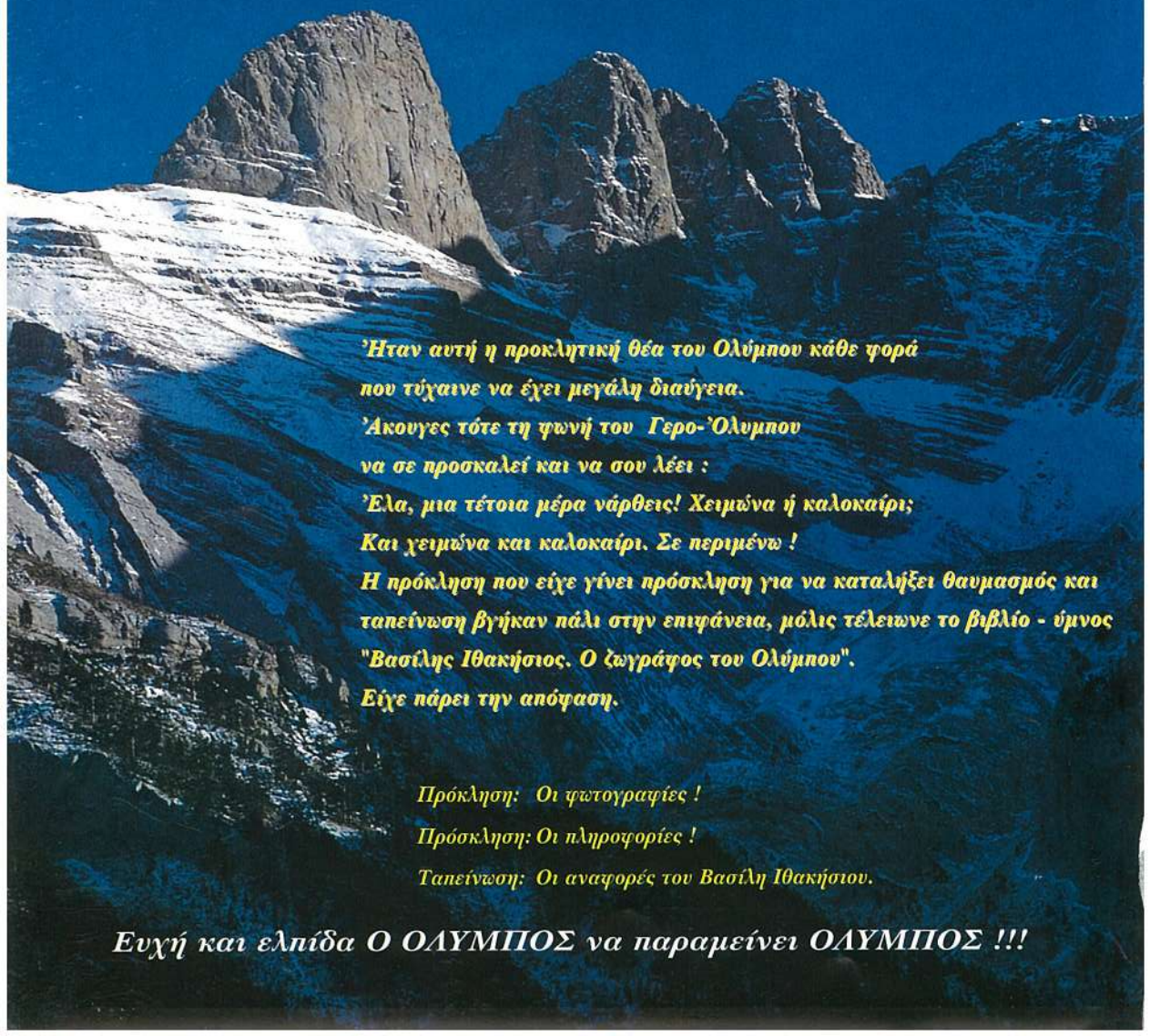

'Ηταν αυτή η προκλητική θέα του Ολύμπου κάθε φορά
που τύχαινε να έχει μεγάλη διαύγεια.
'Ακουγες τότε τη φωνή του Γερο-'Ολυμπου
να σε προσκαλεί και να σου λέει :
'Ελα, μια τέτοια μέρα νάρθεις! Χειμώνα ή καλοκαίρι;
Και χειμώνα και καλοκαίρι. Σε περιμένω !
Η πρόκληση που είχε γίνει πρόσκληση για να καταλήξει θαυμασμός και ταπείνωση βγήκαν πάλι στην επιφάνεια, μόλις τέλειωνε το βιβλίο - ύμνος "Βασίλης Ιθακήσιος. Ο ζωγράφος του Ολύμπου".
Είχε πάρει την απόφαση.

Πρόκληση: Οι φωτογραφίες !
Πρόσκληση: Οι πληροφορίες !
Ταπείνωση: Οι αναφορές του Βασίλη Ιθακήσιου.

Ευχή και ελπίδα Ο ΟΛΥΜΠΟΣ να παραμείνει ΟΛΥΜΠΟΣ !!!

"...Το ιερό βουνό της Ελλάδας, πυργωμένο στο κέντρο της πατρίδας, στη σμίξη του Θεσσαλικού και του Μακεδονικού κάμπου, λογχίζει τον καταγάλανο ουρανό της, αιώνες τώρα. Από δω άνοιξε διάπλατα τις φτερούγες της η ελληνική Μυθολογία, για ν' αγκαλιάσει κάθε τι ζωντανό ή άψυχο και να το πλάσει με το μύθο της και να το ντύσει με το φανταχτερό ρούχο της, για να το περάσει στη σφαίρα της αθανασίας. Οι πανύψηλες κορφές του, χιονοσκέπαστες, τυλιγμένες στα πέπλα της ομίχλης ή στα κρόσια των σύννεφων, που μόνο τα καλοκαίρια τις φιλούσε ηδονικά ο ήλιος, φιλοξένησαν τους θεούς των αρχαίων ελλήνων και έγιναν πηγή της ελληνικής φιλοσοφίας, που ανάβλυζε αρετή, σοφία, ειρήνη, πολιτισμό. Δεν θα μπορούσε να ήταν αλλιώς μια και 'Ολυμπος σημαίνει "φως"...."

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ - ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ

Ο 'Ολυμπος, το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας και το δεύτερο σε ύψος της Βαλκανικής χερσονήσου, είναι ένας σχετικά μικρός σε έκταση, συμπαγής (αδιάσπαστος) και σχεδόν κυκλικού σχήματος ορεινός όγκος, αρκετά βραχώδης, με οξείες κορυφές, εκτεταμένες ράχες - κορυφογραμμές και μεγάλες απότομες πλαγιές που κατακερματίζονται από βαθιές χαράδρες.

Ο 'Ολυμπος βρίσκεται στη ΒΑ πλευρά της Θεσσαλίας και στο ΝΔ άκρο της Κεντρικής Μακεδονίας, στα σύνορα των Νομών Λάρισας (επαρχία Ελασσόνας) και Πιερίας.

Ο 'Ολυμπος χωρίζεται σε δύο συγκροτήματα, τον Πάνω 'Ολυμπο (τον κυρίως 'Ολυμπο) και τον Κάτω 'Ολυμπο.

Ο Πάνω 'Ολυμπος έχει όρια, ανατολικά το Θερμαϊκό Κόλπο, βορεινά την πεδιάδα της Κατερίνης, δυτικά χωρίζεται από το βουνό Τίταρος με τη διάβαση της Πέτρας και δημιουργεί ένα εκτεταμένο οροπέδιο περίπου στα 600 μ., που τον χωρίζει από τα Καμβούνια και στα νότια ενώνεται με τον Κάτω 'Ολυμπο.

Ο Κάτω 'Ολυμπος χωρίζεται από τον Πάνω 'Ολυμπο με το βαθύ και ορμητικό ρέμα της Ζηλιάνας, που ξεκινάει από το οροπέδιο της Καρυάς, στα 800 μ. περίπου και φθάνει ανατολικά ως τη θάλασσα. Οι ανατολικές πλαγιές του Κάτω Ολύμπου φθάνουν ως τη θάλασσα, οι νότιες ως την κοιλάδα των Τεμπών, που τον χωρίζει από τον Κίσσαβο και οι δυτικές σβήνουν στο Θεσσαλικό κάμπο της Ελασσόνας.

Από τις κορυφές του Ολύμπου αυτές που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τους ορειβάτες (αλλά και για τους γεωλόγους) είναι οι κεντρικές και ψηλότερες κορυφές του, δηλαδή ο Μύτικας (2.917 μ.), το Σκολιό (2.911 μ.) και το Στεφάνι (2.909 μ.). Οι κορυφές αυτές υψώνονται σχεδόν κατακόρυφα, σ' ένα τόξο 200° περίπου σχηματίζοντας έτσι τα Μεγάλα Καζάνια, τη μεγαλύτερη βαραθρώδη χοανοειδή κοιλότητα του Ολύμπου, με άνοιγμα 1.000 μ. (Σκολιό - Στεφάνι) και βάθος 600 - 700 μ.

Ο Μύτικας ή Πάνθεον (2.917 μ.), η ψηλότερη κορυφή του, βρίσκεται σε απόσταση (ευθεία γραμμή) 78 χιλ. ΝΔ της Θεσσαλονίκης, 24 χιλ. ΝΔ της Κατερίνης, ενώ από την παραλία του Λιτοχώρου στο Θερμαϊκό κόλπο απέχει μόνο 18 χιλ.

Από τα ρέματα του Ολύμπου μόνο ένα είναι σχεδόν διαρκούς ροής, ο Ενιππέας. Ο Μαυρόλογγος διασχίζεται από το ρέμα Ενιππέας, που σε μεγάλο τμήμα της χαράδρας κυλάει υπόγεια και ξαφνικά στην τοποθεσία "Πριόνια" στα 1.100 μ. περίπου, βγαίνει στο φως και κυλάει ορμητικά προς τη θάλασσα.

"...Πέρασα μια άλλη περιπέτεια με χαλάζι, αέρα, κεραυνούς και αντάρα, που τα 'χασα. Με βρήκε εργαζόμενο σε ένα απόκρημνο βράχο. Ήρθε απότομα και δεν πρόλαβα να κατέβω. Αυτή είναι από τις μεγαλύτερες που πέρασα έως τώρα. Την άλλη μέρα είδα σε δύο γειτονικά μου ρόμπολα τις κίτρινες σειρές που αφήνει ο κεραυνός όταν περνά..."

(Από επιστολή του Βασίλη Ιθακήσιου προς τον κ. Κλεόβουλο Δενδρινό)

ΤΟ ΚΛΙΜΑ

Το κλίμα ποικίλλει ανάλογα με την εποχή και το υψόμετρο. Στα χαμηλότερα μέρη είναι μεσογειακό, με ήπιους και βροχερούς χειμώνες και ζεστά, ξηρά και μεγάλης διάρκειας καλοκαίρια. Στη μέση ορεινή ζώνη το καλοκαίρι είναι δροσερό και ξηρό, η άνοιξη και το φθινόπωρο βροχερά και ο χειμώνας βαρύς, με άφθονες χιονοπτώσεις. Στην ανώτερη ζώνη, προς τις κορυφές, το κλίμα μοιάζει μ' αυτό της Βορ. Ευρώπης. Το καλοκαίρι είναι δροσερό, με αρκετές βροχοπτώσεις και μικρή διάρκεια. Ο χειμώνας βαρύς, παρατεταμένος και με άφθονα χιόνια. Την άνοιξη και το φθινόπωρο κάνει κρύο και βροχές.

Για την περιοχή αυτή έχουν γίνει μετρήσεις στο Επιστημονικό Κέντρο Ολύμπου από το Εργαστήριο Μετεωρολογίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Το Ε.Κ.Ο. ήταν ένας πλήρης Μετεωρολογικός και Ακτινομετρικός Σταθμός, που λειτούργησε για 18 περίπου χρόνια (μόνο τα καλοκαίρια) εγκαταστημένος σ' ένα διώροφο οίκημα, που κατασκευάστηκε κατά τα έτη 1961 - 62, στην κορυφή 'Αγιος Αντώνιος (2.817 μ.).

Θερμοκρασία: Είναι τόσο πολλοί οι παράγοντες που επηρεάζουν και διαμορφώνουν τη θερμοκρασία στο κορυφαίο τμήμα του Ολύμπου, ώστε κάθε προσπάθεια γενίκευσης είναι επικίνδυνη. Η θερμοκρασία στο κάθε σημείο εξαρτάται από το εάν είναι στον ήλιο ή στη σκιά, εάν είναι υπήνεμο ή το κτυπάει ο άνεμος και ακόμα εάν είναι μεσημέρι, απόγευμα ή ξημερώματα, ποιά εποχή του χρόνου είναι κ.λ.π. 'Εχουν παρατηρηθεί διαφορές θερμοκρασίας 8 - 10 βαθμών Κελσίου την ίδια ώρα και σε απόσταση μόνο λίγων μέτρων. Οι θερμοκρασίες του χειμώνα δε θεωρούνται υπερβολικά χαμηλές, είναι όμως αισθητές γιατί είναι μεγάλης διάρκειας. Γενικά, πιο ζεστός μήνας είναι ο Αύγουστος και πιο ψυχρός ο Φεβρουάριος, η δε θερμοκρασία πέφτει περίπου μισό βαθμό ή και περισσότερο κάθε 100 μ. υψομετρική διαφορά.

Βροχές: Οι βροχές της θερινής περιόδου πέφτουν με μορφή καταιγίδας και συνήθως με χαλάζι τις πρώτες ώρες του μεσημεριού και κρατούν δύο με τρεις ώρες. Οι θερινές αυτές καταιγίδες συνοδεύονται πάντα από κεραυνούς, που επιβεβαιώνουν με την εμφάνισή τους το δίκαιο των ονομάτων που έδωσαν οι αρχαίοι 'Ελληνες στο Δία : Αργικεραύνιος, Νεφεληγερέτης, Βρονταίος κ.τ.λ.

Χιόνια: Ο 'Ολυμπος είναι καλυμμένος από χιόνια περίπου 7 μήνες το χρόνο, συνήθως από Νοέμβριο μέχρι και Μάιο. Το ύψος του χιονιού ποικίλλει. Καλοκαιρινές χιονοπτώσεις γίνονται περίπου δύο, συνήθως βράδυ, είναι μικρής διάρκειας και το χιονόστρωμα που σχηματίζεται ποικίλλει και δεν κρατάει πάνω από μια ημέρα. Τους καλοκαιρινούς μήνες υπάρχει αρκετό χιόνι, με τη μορφή παγετώνα, σε δύο χαράδρες κοντά στο καταφύγιο "Σπ. Αγαπητός" και στο βάθος των Μεγ. Καζανιών. 'Ισως το χιόνι που βρίσκεται στα Μεγ. Καζάνια, στη ρίζα του Σκολιού, να είναι χιλιάδων ετών, γιατί στις σπάνιες περιπτώσεις που το ετήσιο χιόνι λειώνει, υπάρχει κάτω από το χώμα σκληρός πάγος αγνώστου πάχους.

Άνεμοι: Ο άνεμος στον 'Ολυμπο είναι σχεδόν καθημερινό φαινόμενο και λίγες είναι οι περιπτώσεις απόλυτης νηνεμίας. Σχεδόν πάντα υπάρχει ένα ελαφρό αεράκι. Το καλοκαίρι έχουν σημειωθεί αρκετές φορές άνεμοι που ξεπερνούν τα όρια της θύελλας. Συχνά έχουν μετρηθεί ταχύτητες ανέμου που φθάνουν τα 110 χιλ. την ώρα.

*Η διαστρωμάτωση των πετρωμάτων του Ολύμπου όπως φαίνεται χαρακτηριστικά στα **Ζωνάρια** του.*

ΓΕΩΛΟΓΙΑ - ΝΕΡΑ

Ο 'Ολυμπος, ένα από τα νεότερα βουνά του κόσμου από γεωλογική άποψη, ανήκει στη γεωτεκτονική Πελαγονική ζώνη (που εκτείνεται από τα Σκόπια μέχρι τη Βορ. Εύβοια) και αποτελείται κύρια από ασβεστόλιθους σε διάφορους σχηματισμούς.

Εξαιτίας της φύσης και της διάταξης των πετρωμάτων του κορυφαίου τμήματος του Ολύμπου (στρώματα δολομιτικού ασβεστόλιθου) δεν υπάρχουν πηγές πάνω από τα 2.000 μ., γιατί τα νερά (βροχές - χιόνια) διαπερνούν τα πορώδη αυτά πετρώματα χωρίς να συγκρατούνται. Στην ψηλή αυτή περιοχή νερό, για τους καλοκαιρινούς μήνες, βρίσκεται μόνο στα καταφύγια, σε ορισμένες βροχοδεξαμενές και σε δύο μικρές λούτσες (περιοδικές λιμνούλες).

Η κύρια διάβρωση και αποσάθρωση των πετρωμάτων του Ολύμπου ολοκληρώθηκε όταν σχηματίστηκαν οι βαραθρώδεις κοιλότητες "Καζάνια" και τα άλλα μεγάλα βυθίσματα, καθώς και οι πολύ απόκρημνες ψηλές κορυφές του με τη χαρακτηριστική μορφολογία τους.

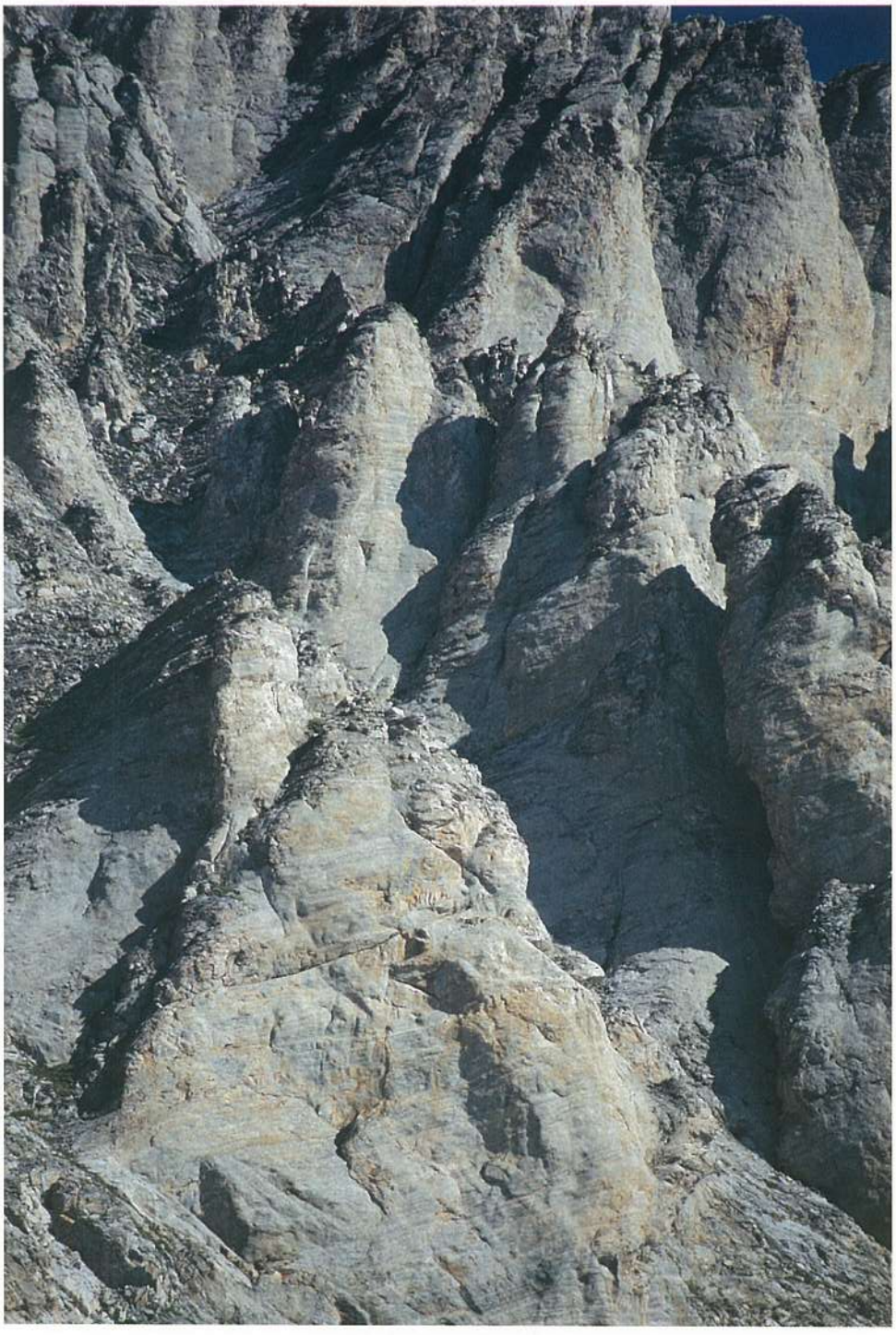

*Τα παιχνιδίσματα των σκιών στα **Μυτίκια** σχημάτισαν για μια στιγμή το προφίλ μιας γυναίκας. Μην τάχα ήταν η σκιά της κρυμμένης θεάς Αφροδίτης;*

"...Όλυμπος! Το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας. Το βουνό των θεών. Ο ορεινός του όγκος δεν είναι απλά ένα βουνό. Η μυθολογία τοποθέτησε πάνω του τα παλάτια των θεών..."

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΙΣΤΟΡΙΑ

Στη μυθολογία των αρχαίων Ελλήνων ο 'Ολυμπος κατέχει περίλαμπρη θέση. Στις κορυφές του έγινε η φοβερή Τιτανομαχία, που κατέληξε στη νίκη των δώδεκα θεών, με επικεφαλής το Δία, εναντίον των Τιτάνων, που εκπροσωπούσαν τις άτακτες δυνάμεις της φύσης. Ο 'Ολυμπος έγινε βουνό ιερό, με την κατοικία των θεών, που οι αρχαίοι 'Έλληνες τοποθέτησαν στις ψηλές κορφές του. Με τον 'Ολυμπο σαν ορμητήριο οι δώδεκα θεοί κυβερνούσαν τις τύχες των θνητών, που έπλαθαν από τις θεϊκές δραστηριότητες τους μύθους τους. Οι αρχαίοι ανέβαιναν ικέτες στον 'Ολυμπο και πρόσφεραν θυσίες στους θεούς στις κορφές Προφήτης Ηλίας (από την πλευρά της Μακεδονίας) και 'Αγιος Αντώνιος (από την πλευρά της Θεσσαλίας) και με δέος αντίκρυζαν το συγκρότημα των ψηλότερων κορφών, χωρίς να ανεβαίνουν σ' αυτές.
Στις κορυφές Καλόγερος, Φράγκου Αλώνι, κ.λ.π. στα βόρεια της Καρυάς αναφέρονται από παλιούς περιηγητές κεραμιδένιες πλάκες, που μάλλον αποτελούσαν δάπεδα ρωμαϊκών παρατηρητηρίων.
Από την περιοχή του Ολύμπου δε λείπουν και τα μνημεία της βυζαντινής εποχής, όπως η Μονή της Παναγίας στην Πέτρα, η Μονή Αγίου Διονυσίου στο Μαυρόλογγο, η Μονή Κανάλων στο ρέμα της Ζηλιάνας και η Μονή Αγίας Τριάδας στο Σπαρμό.
Ο 'Ολυμπος και η περιοχή γύρω του έχουν μια αξιοθαύμαστη συνεχή ιστορική παρουσία από τα πολύ παλιά χρόνια μέχρι σήμερα.
Δεν είναι υπερβολή να τονίσουμε ότι ο 'Ολυμπος από τα βουνά είναι ό,τι ο Παρθενώνας από τα αρχαία κτίσματα.

Κατά τους χρόνους της Τουρκοκρατίας ο 'Ολυμπος έγινε το καταφύγιο των κυνηγημένων από τους Τούρκους Θεσσαλών και Μακεδόνων. Στην περιοχή του Ολύμπου γεννήθηκαν και έδρασαν μερικοί από τους πιο ξακουστούς πολέμιους των Τούρκων, όπως ο Νικοτσάρας, ο Θύμιος Βλαχάβας και ο Γιωργάκης Ολύμπιος.
Αλλά και κατά τη γερμανική κατοχή ο 'Ολυμπος έγινε και πάλι το καταφύγιο όσων ήθελαν να ζουν ελεύθεροι και είναι γνωστό ότι οι αντάρτες του Ολύμπου κατάφεραν ισχυρά πλήγματα κατά των Γερμανών, ανατινάζοντας ολόκληρα τρένα, στα στενά των Τεμπών.

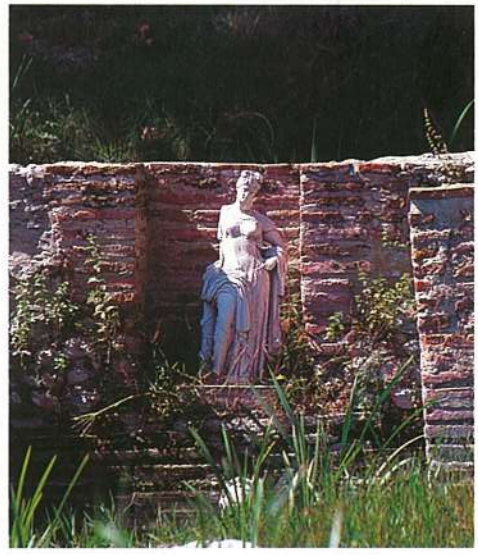

Οι ανασκαφές έφεραν στο φως την ιερή πόλη Δίον στα βορειοανατολικά του Ολύμπου, όπου μαζεύονταν οι Μακεδόνες για να τιμήσουν του Ολύμπιους θεούς. Μέσα σε μια πλούσια σε βλάστηση και πηγαία νερά θέση του Πιερικού κάμπου, λίγο πριν αρχίσει η ανηφόρα για τον 'Ολυμπο, απλώνονται τα τεμένη των θεών, δύο θέατρα κι ένα στάδιο. Αμέσως δίπλα τους, στα βόρεια, είναι χτισμένη η αρχαία πόλη Δίον, η πόλη που το θεοφόρο όνομά της δηλώνει τη στενή της σχέση με το Δία.

"Όλυμπος - Πάνθεον"

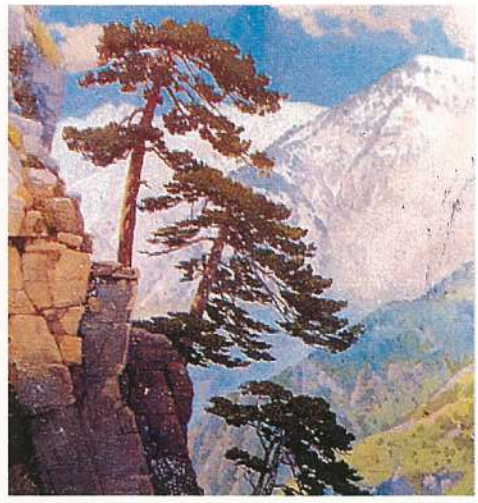

"Πεύκα στον γκρεμό"

"...Είναι ένας μεγάλος φυσιολάτρης που ξέρει να βλέπει τη φύση μ' ένα δικό του τρόπο, να "συλλαμβάνει" το θέμα του και να του δίνει "φόρμα" σύμφωνα με την καλλιτεχνική του διαίσθηση, τη γιομάτη από φυσικά στοιχεία, διυλισμένα και βαλμένα στη θέση τους από ένα ανώτερο δημιουργικό καλλιτεχνικό γούστο. Ψάχνει να βρει γύρω το ψόντο που χρειάζεται για το θέμα του και περιμένει ν' απλωθεί η ατμόσφαιρα που εναρμονίζεται με την ψυχική του διάθεση..... Μας ανεβάζει σε μια ψηλή κορφή του Ολύμπου, που τις απόκρημνες πλαγιές της περιζώνουν μπαμπακένια σύννεφα και νιώθουμε άφθαστο μεγαλείο και περηφάνεια για τους βράχους που ο κλασσικός ελληνισμός έστησε τις θεότητές του..."

(Κριτική του ιατρού κ. Μίμη Καψάσκη για έκθεση του ζωγράφου Βασίλη Ιθακήσιου)

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Κύριος ζωγράφος του Ολύμπου θεωρείται ο Βασίλης Ιθακήσιος. Ο Ιθακήσιος γεννήθηκε στη Μυτιλήνη το 1879. Το 1901 η οικογένειά του μετοίκησε στη Σμύρνη, όπου ο Βασίλης αφοσιώθηκε στη ζωγραφική. Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα, απ' όπου άρχισε τις εξορμήσεις στα βουνά. Το 1927 ήρθε για πρώτη φορά σε επαφή με τον 'Ολυμπο. Με την ξενάγηση του Χρήστου Κάκαλου έγινε δέσμιος του θεϊκού βουνού. Καταφύγιό του ήταν η γνωστή σπηλιά του, το "Άσυλο των Μουσών". Πέρα από τους πίνακες, μετέφερε εξίσου αποκαλυπτικά την επαφή του με τον 'Ολυμπο και στα κείμενά του - κυρίως επιστολές σε φίλους ορειβάτες. Χαρακτηριστικά έργα του είναι : "Στη στέγη της Ελληνικής γης", "Όλυμπος - Πάνθεον", "Πεύκα στον γκρεμό", "Πολύτιμες πέτρες", κ.ά.

"...Εκεί όπου ο ζωγράφος δίνει την εντονότερη προσωπική του σφραγίδα, εκεί που γίνεται ο πλατύτερος και πιο αυθόρμητος ερμηνευτής της μπρος στη φύση συγκινήσεώς του, εκεί όπου, όπως ο αητός δε μπορεί να χαμηλοπετάει αλλά τον τραβούνε τα ύψη και οι μεγάλοι ορίζοντες, δε δεσμεύεται από καμιά επίδραση λεπτομερειακής περιγραφής, είναι το μεγάλο βουνό και τ' ολόγυρά του χάος, είναι οι ψηλές βουνοκορφές που τραγούδησε ο Κρυστάλλης, με τις απότομες σκιερές χαράδρες, οι ορθόκοφτες πάνω από βαραθρώδεις αβύσσους πλαγιές, όπου ιλιγγιά μαζί με το βλέμμα η σκέψη κι όπου, μέσ' από το δραματικό της κατρακύλισμα, η φαντασία ζητάει ως αντιδραστικό της λυτρωμό την προς τ' απρόσιτα ύψη ανάτασή της. Η ψυχή του καλλιτέχνη ελευθερώνεται μπρος στις επιβλητικά μεγαλόπρεπες εκφράσεις των Ολύμπιων Βουνών, που δεν μπορεί εύκολα να τις συλλάβει μάτι ανθρώπου κι ακόμη λιγότερο να τις απεικονίσει σε πίνακες ζωγραφικούς. Μα κι αν κανείς το κατορθώσει, θα είναι τούτο άθλος ηρωικός, γιατί για να φτάσει σ' αυτό το αποτέλεσμα πρέπει να υποβληθεί στους μεγαλύτερους κόπους και στις σκληρότερες θυσίες, να γίνει αδελφός της μοναξιάς και της περιπλανήσεως, στήνοντας σαν το απόκοσμο πνεύμα ή σαν το άγριο ζαρκάδι, το καταφύγιό του κάτω από τον ίσκιο των βουβών αυτών γιγάντων, που κλείνουν μεσ' στο σιωπηλό τους μυστήριο χίλιες θριαμβικές κι άλλες τόσες εφιαλτικές φωνές..."

(Από τις εντυπώσεις και σκέψεις της κ. Αθηνάς Ταροούλη για έκθεση του Βασίλη Ιθακήσιου)

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Ο Σπύρος Μελετζής και ο Τάκης Τλούπας μπορούν να θεωρηθούν οι φωτογράφοι του Ολύμπου, χωρίς αυτό να μειώνει την αξία από άλλα αξιόλογα φωτογραφικά έργα Ελλήνων και ξένων φωτογράφων.

Ο Σπύρος Μελετζής γεννήθηκε το 1906 στην Ίμβρο. Ο ζωντανός θρύλος της ελληνικής φωτογραφίας, ο φωτογράφος της Εθνικής Αντίστασης, έχει εκδόσει το 1987 μια φωτογραφική συλλογή με τον τίτλο "ΟΛΥΜΠΟΣ". Πρόσφατα μάλιστα το 1993 σε ηλικία 87 χρόνων μύησε μια ομάδα νέων φωτογράφων στη γοητεία του φωτογραφικού Ολύμπου.

Ο Λαρισαίος Τάκης Τλούπας γεννήθηκε το 1920. Ορειβάτης, χιονοδρόμος και φωτογράφος, εξαιτίας του Ολύμπου, έχει αποθανατίσει με τον δικό του λυρικό τρόπο τον Όλυμπο και τη Θεσσαλία, στην προσπάθειά του να διασώσει εικόνες που έβλεπε να χάνονται μέρα με τη μέρα.

ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ

Ο γνωστός ζωγράφος και χαράκτης Γιώργος Μόσχος έχει κάνει αρκετά έργα που έχουν σκηνές ή τοπία από τον Όλυμπο, καθώς και ένα μεγάλο χαρακτικό (ξυλογραφία) με κύρια θέμα τον Όλυμπο και τίτλο "Ο Όλυμπος - η Στέγη της Ελληνικής Γης".

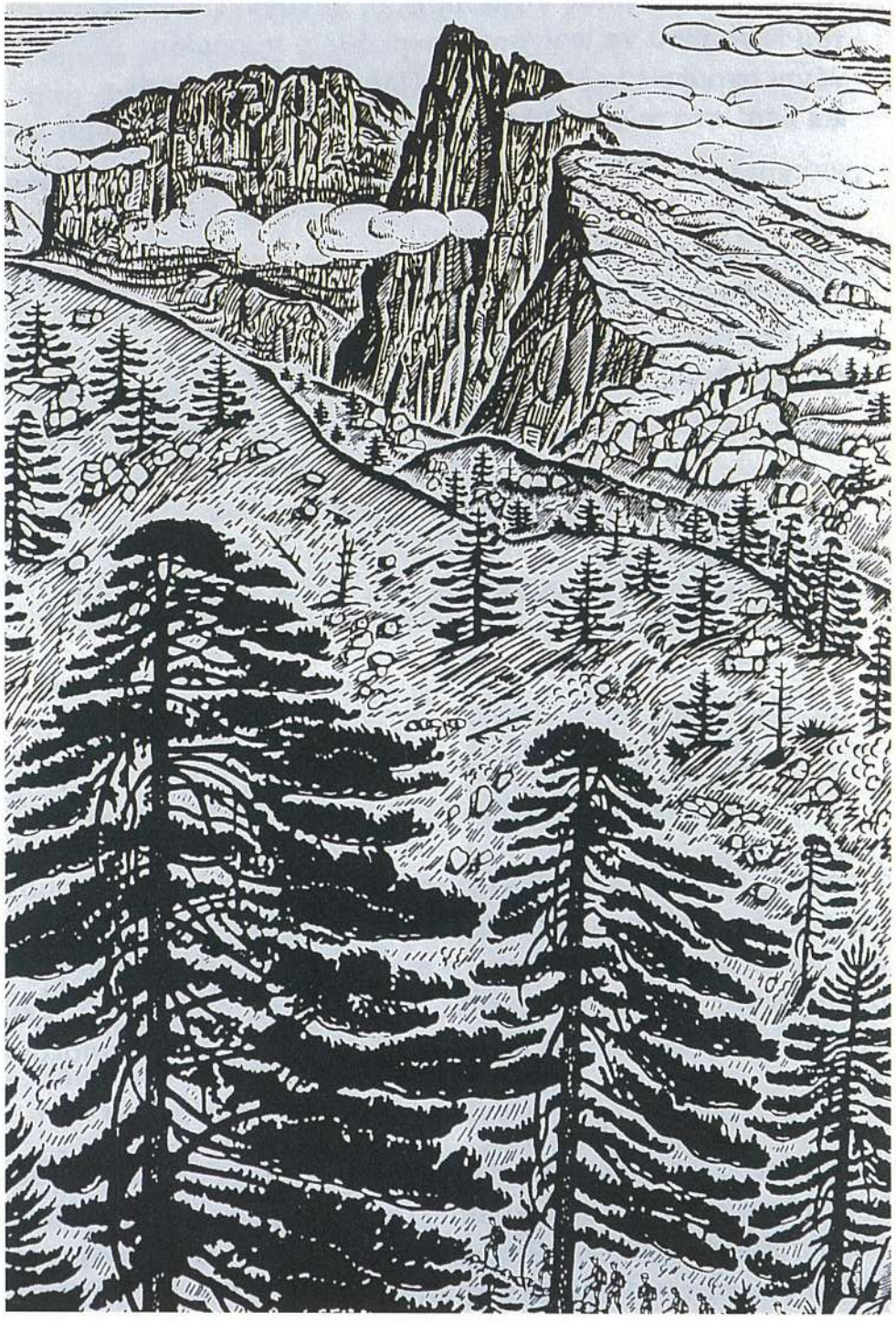

Vanessa atalanta

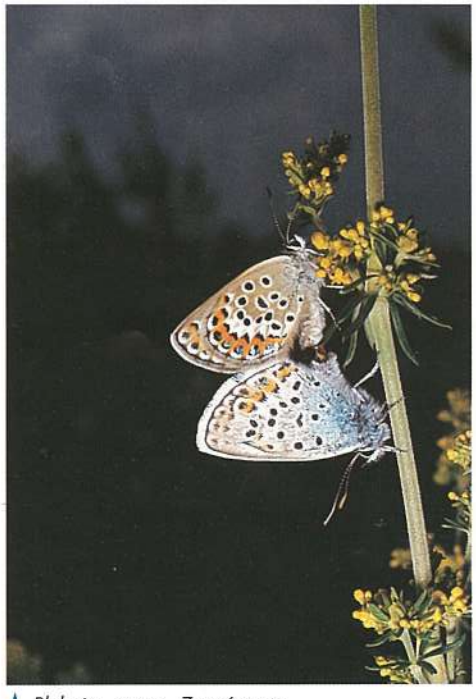

Plebejus argus. Ζευγάρωμα

Η ΠΑΝΙΔΑ

Το οικοσύστημα του Ολύμπου έχει αναγνωριστεί παγκόσμια για τη μοναδικότητά του από την UNESCO, που από το 1981 το έχει εντάξει στο ειδικό πρόγραμμα για τη διατήρηση της φύσης.

Για την πανίδα του Ολύμπου δεν υπάρχει γνωστή συστηματική μελέτη αλλά σε ειδικό κατάλογο, που κρατιέται στο καταφύγιο "Σπ. Αγαπητός" από τον Κώστα Ζολώτα, αναφέρονται από επιστήμονες και ερασιτέχνες 32 είδη θηλαστικών και 108 είδη πουλιών.

Στην περιγραφή του DANIEL BAUD - BOVY για την πρώτη ανάβαση στο Μύτικα αναφέρεται το σκότωμα δύο αγριοκάτσικων, που σήμερα έχουν περιοριστεί στις απόκρημνες πλαγιές του Πάνω Ολύμπου.

Υπάρχει ένα μικρό κοπάδι από αγριόγιδα (Rupicapra rupicapra - balcanica), που με φροντίδες του Δασαρχείου επανεισήχθησαν στην περιο-

Κοπάδι από Αγριόγιδα (Rupicapra rupicapra - balkanica)

χή, που όμως συστηματικά και εγκληματικά κυνηγιούνται παρόλο που κάτι τέτοιο απαγορεύεται.

Οι αρκούδες που αναφέρονται στο βίο του Αγίου Διονυσίου, του ιδρυτή της ομώνυμης Μονής δίπλα στον Ενιππέα και τα ελάφια έχουν εκλείψει από καιρό. Υπάρχουν όμως ακόμα και σήμερα ζαρκάδια και αγριογούρουνα.

Για τα πτηνά που απαντώνται στον 'Ολυμπο υπάρχουν μόνο οι σκόρπιες πληροφορίες που αναφέρονται στα έργα ξένων περιηγητών, ορισμένων συγγραφέων, καθώς και στα διάφορα άρθρα και βιβλία ορνιθολογικού περιεχομένου. Είναι σημαντική περιοχή για τα αρπακτικά.

Κοντά στο καταφύγιο Α ο Κώστας Ζολώτας εδώ και 20 χρόνια διατηρεί ταΐστρα για ένα ζευγάρι γυπαετών.

Για τα έντομα (πεταλούδες κ.τ.λ.) ο αριθμός των ειδών θα πρέπει να είναι σημαντικός μια και τα περισσότερα φυτά της χώρας μας βασίζονται σ' αυτά, κυρίως για τον πολλαπλασιασμό τους.

▲ *Δάσος Μαύρης Πεύκης (Pinus nigra) στο* ***Ξερολάκι***

"...Η φύση το στόλησε με μια σπάνια ποικιλία φυτών. Η ακτινοβολία του ξεπερνά τα στενά όρια του χώρου μας και γίνεται παγκόσμια. Μαγνήτης το βουνό αυτό θα συνεχίσει να τραβά το ενδιαφέρον των ορειβατών, των επιστημόνων και των φυσιολατρών...".

Η ΒΛΑΣΤΗΣΗ

Η βλάστηση του Ολύμπου αλλάζει ανάλογα με το υψόμετρο. Χωρίζεται, κατά κάποιο τρόπο, σε τρεις βασικές φυτικές ζώνες, χωρίς όμως να υπάρχουν σαφή όρια μεταξύ τους. Οι ζώνες αυτές είναι η ζώνη της μακκίας βλάστησης (250 μ. μέχρι 650 μ.), η δασική ζώνη (650 μ. μέχρι 2.400 μ.) και η αλπική (2.400 μ. και πάνω).

Η δασική ζώνη αποτελείται κυρίως από τη ζώνη της μαύρης πεύκης (Pinus nigra) που φτάνει ως τα 1.500 - 1.700 μ. Εκεί η μαύρη πεύκη παραχωρεί τα πρωτεία στα ρόμπολα, που σκαρφαλώνουν ως τα 2.200 - 2.300 μ. Το ρόμπολο είναι κι αυτό ένα είδος πεύκου, που με τις σκληρές βελόνες του και τα ευλύγιστα κλαδιά του είναι φτιαγμένο για ν' αντέχει στα χιόνια των ψηλών βουνών.

Μικρότερη έκταση καταλαμβάνουν τα δάση οξυάς (Fagus sylvatica) κυρίως σε χαράδρες, μεταξύ 600μ. και 1800μ. Επίσης, τα διάφορα είδη δρυός σχηματίζουν μικρές συστάδες. ►

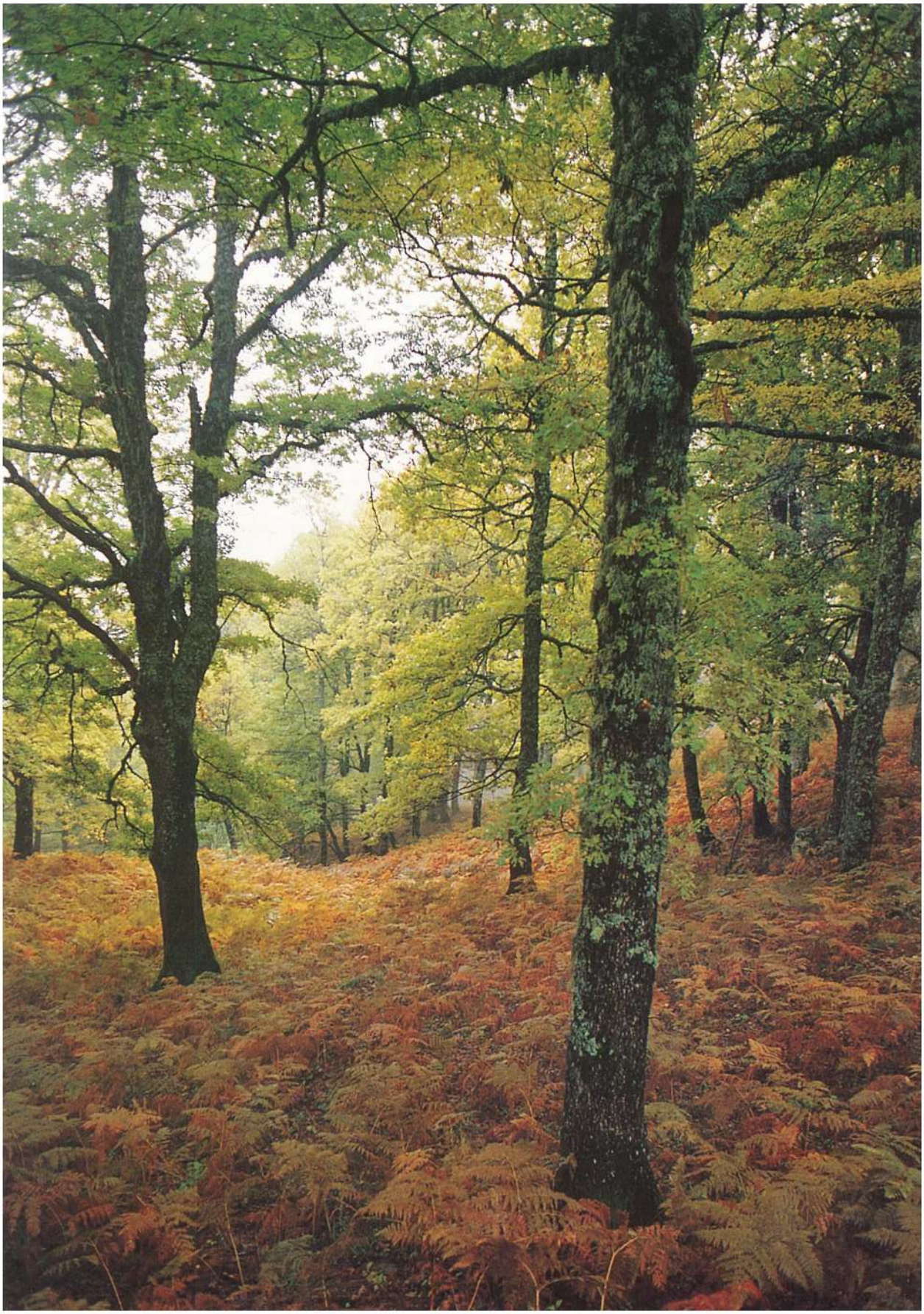

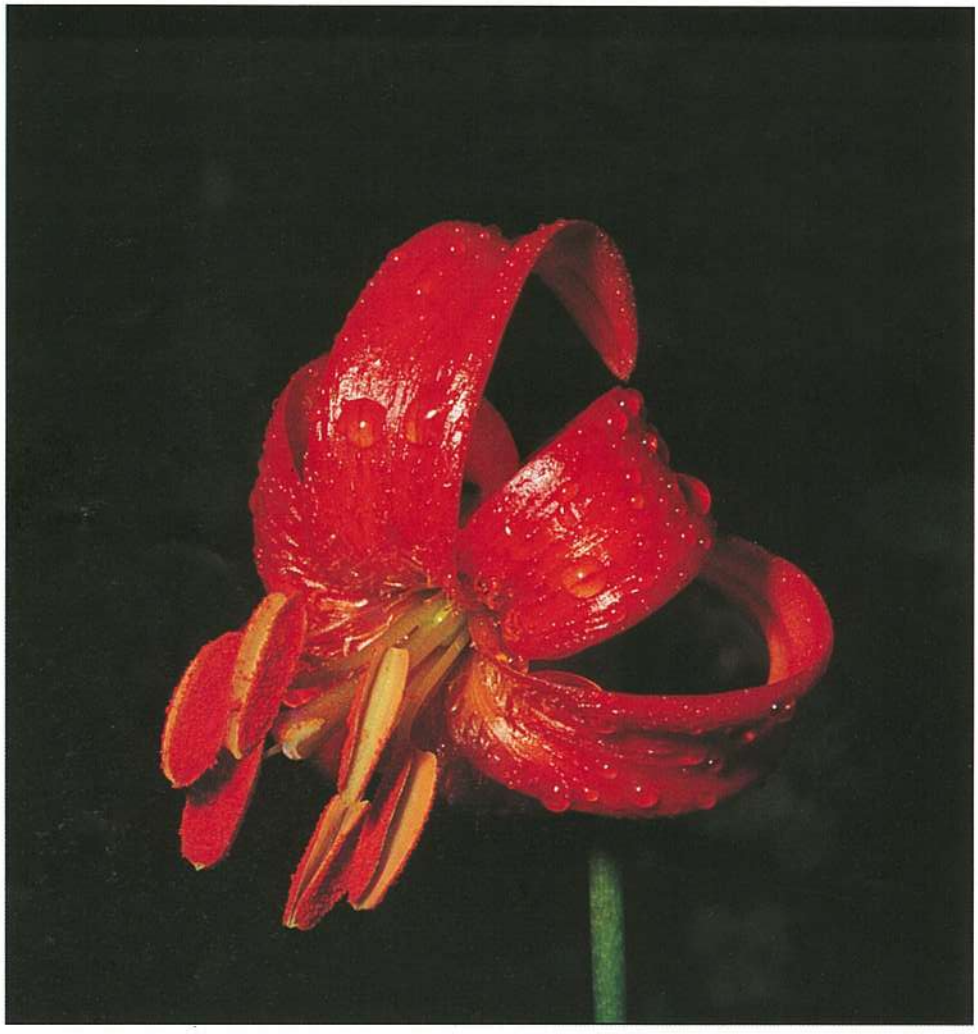

▲ *Κόκκινος κρίνος (Lilium chalcedonicum)*

Η ΧΛΩΡΙΔΑ

Η χλωρίδα του Ολύμπου έχει μελετηθεί σε βάθος από ξένους και 'Ελληνες επιστήμονες, που άρχισαν να τον επισκέπτονται στα μέσα του περασμένου αιώνα. Πρώτος αναφέρεται ο Γάλλος AUCHER ELOY το 1836 και από τότε ακολούθησαν πολλοί. (Ορφανίδης, Heldreich) Η πιο σοβαρή μελέτη της χλωρίδας του βουνού έγινε από το 1963 μέχρι το 1980 από τον Δανό καθηγητή Arne Strid και κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις του Μουσείου Γουλανδρή.

Στον 'Ολυμπο έχουν παρατηρηθεί 1.700 είδη φυτών, από τα οποία 55 φυτρώνουν πάνω από τα 2.800 μ. υψόμετρο, στις ξηρές και άγονες κορυφές της αλπικής ζώνης.

Εκείνο όμως που δίνει στον 'Ολυμπο ιδιαίτερη οικολογική αξία είναι τα σπάνια, τοπικά ενδημικά φυτά, που είναι μοναδικά στον κόσμο. Αυτά είναι τα εξής :

Jankaea heldreichii

Gentiana verna balcanica

Cyclamen hederifulium

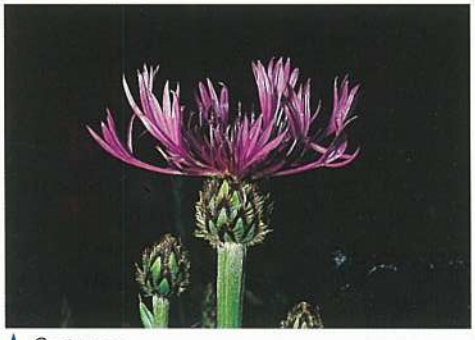

Centaurea

Κεράστιο του Θεοφράστου	Cerastium theophrastii
Βιόλα του Ολύμπου	Viola striis-notata
Γιαγκαία του Χελντράϊχ	Jankaea heldreichii
Ποτεντίλλα των Θεών	Potentilla deorum
Καμπανούλα η ορειάδιος	Campanula oreadum
Σιλήνη η ολιγανθής	Silene oligantha
Σιλήνη του Διονυσίου	Silene dionysii
Ερύσιμο το ολύμπιο	Erysimum olympicum
Αουμπριέτα η θεσσαλική	Aubrieta thesala
Άλυσο το Χαντέλιο	Alyssum handelii
Κοϊνκυα του χιονιού	Coincya nivalis
Γενίστα του Σακελλαριάδη	Genistasakellariadis
Κάρο του Αντάμοβιτς	Carum adamovicii
Λιγουστικό το Ολύμπιο	Ligusticum olympicum
Βερονίκη η θεσσαλική	Veronica thessalica
Μελάμπυρο το βλεφαριδωτό	Melampyrum ciliatum
Ασπέρουλα η βρυόμορφη	Asperula muscosa
Αχίλλειος η αμβροσιακή	Achillea ambrosiaca
Κενταύρια η μεταβατική	Centayrea transiens
Κενταύρια η ασυμπλήρωτη	Centaurea incopleta
Κενταύρια του Λιτοχώρου	Centaurea litochorea
Φεστούκα του Ολύμπου	Festuca olympica
Πόα η θεσσαλική	Poa thessala
Βιόλα η ψευδογραική	Viola pseudograeca
Κενταύρια το ηλιοτρόπιο υποείδος ερυθράκανθος	Centaurea solstitialis spp. erythracantha

"...Επαναλαμβάνω και πάλιν ότι καλό θα ήταν να ληφθεί κάποια πρόνοια, όχι μόνο για τα βότανα αλλά και για όλα τα άλλα στολίδια του Ολύμπου, δάση, ζώα, διακοσμητικά, κ.τ.λ. .... Έχω τη γνώμη ότι ένας οργανισμός που να αποτελείται από εκλεκτούς φυσιολάτρες κοινωνικού κύρους, με μια κυβερνητική επίβλεψη, θα μπορούσε να αναλάβει αυτό το έργο και τότε, τι όνειρο! Ο Όλυμπος θα εγίνετο το "εθνικό μας πάρκο", το καμάρι όλου του κόσμου..."

Λίγα χρόνια αργότερα οι ιδέες του Β. Ιθακήσιου βρήκαν και άλλους οπαδούς, ώστε να καταλήξουν στη δημιουργία του πρώτου "εθνικού πάρκου" της χώρας, στην ίδρυση του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου. Έτσι, το 1937 θεσπίστηκε ο Νόμος 856/1937 "Περί Εθνικών Δρυμών" και στη συνέχεια το 1938 ιδρύθηκε στον Όλυμπο ο πρώτος Εθνικός Δρυμός στην Ελλάδα.

Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΟΛΥΜΠΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Ένα μέρος του Ολύμπου έχει χαρακτηριστεί σαν Απόθεμα Βιόσφαιρας, Εθνικός Δρυμός και Περιοχή Ειδικής Προστασίας με έκταση 4.000 εκτάρια ή 40.000 στρέμματα, που καλύπτουν το ανατολικό μέρος του βουνού και αποτελούν τον πυρήνα του Εθνικού Δρυμού.

Ο Εθνικός Δρυμός ιδρύθηκε το 1938, ύστερα από ενέργειες του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου και είναι ο πρώτος και ο ιστορικότερος απ' όλους τους Εθνικούς Δρυμούς της χώρας μας.

Η έκταση αυτή αντιστοιχεί περίπου στα 2/5 του ορεινού όγκου του Ολύμπου. Ο πυρήνας ορίζεται από τις μεγάλες κορυφές Μύτικας (2.917 μ.), Στεφάνι ή Θρόνος Διός (2.909 μ.), Σκολιό (2.911 μ.), Σκάλα (2.866 μ.), Προφήτης Ηλίας (2.803 μ.), Άγ. Αντώνιος (2.817 μ.), Καλόγερος (2.701 μ.) και άλλες μικρότερες, που σχηματίζουν όλες μαζί ένα πέταλο και περιβάλλουν την πυκνοδασωμένη χαράδρα του Μαυρόλογγου, το οροπέδιο των Μουσών (2.650 - 2.700 μ.) και την κοιλάδα του Ενιππέα.

Μεγάλο τμήμα του Πάνω Ολύμπου και όλος ο Κάτω Όλυμπος είναι έξω από τα όρια του Εθνικού Δρυμού. Πιστεύουμε ότι, ανεξάρτητα από την οριοθέτηση του Δρυμού, ο Όλυμπος πρέπει να προστατευτεί.

Υπεύθυνη Υπηρεσία για τον Εθνικό Δρυμό είναι η Διεύθυνση Δασών Πιερίας.

Η UNESCO έχει αναγνωρίσει την εξέχουσα και ιδιαίτερη θέση που κατέχει ο Όλυμπος (σαν οικοσύστημα) στον κόσμο και με απόφασή της από 15.12.1981 έχει εντάξει τον Εθνικό Δρυμό του Ολύμπου (Mount Olympus National Park) στο "Programme on Man and the Biosphere". Το πρόγραμμα αυτό της UNESCO έχει σκοπό την προστασία και διατήρηση της Φύσης στα μεγαλύτερα οικοσυστήματα του κόσμου, που αποτελούν τα παγκόσμια αποθέματα Βιόσφαιρας (Biosphere Reserves).

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Το σοβαρότερο πρόβλημα του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου είναι η λαθροθηρία, που γίνεται από τους έμπειρους κατοίκους των γύρω περιοχών και από τους βοσκούς των κοπαδιών που συχνάζουν προς την Θεσσαλική πλευρά του βουνού. Η λαθροθηρία είναι η κυριότερη αιτία που οι πληθυσμοί του Αγριόγιδου παραμένουν εξαιρετικά μικροί, παρά την υποτιθέμενη προστασία του.

Ένα άλλο πρόβλημα είναι ότι δύο πολλοί σημαντικές οικολογικά περιοχές, οι χαράδρες Ξερολάκι και Παπά Ρέμα δεν περιλαμβάνονται στο Δρυμό, παρόλο που είναι τα σημαντικότερα και πιο απομονωμένα καταφύγια της σπάνιας πανίδας και χλωρίδας.

Έχει προταθεί να περιληφθούν στον πυρήνα του Δρυμού.

Οι νόμοι προβλέπουν ότι η περιοχή γύρω από τον πυρήνα ενός Εθνικού Δρυμού - στην περίπτωσή μας του Ολύμπου - πρέπει να οργανώνεται έτσι, ώστε να συμβάλλει στην εκπλήρωση των σκοπών που επιδιώκονται - δηλαδή τη διατήρηση και την προστασία της φύσης - με την καθιέρωση της περιοχής ως Δρυμού.

Παρόλα όμως τα γράμματα των νόμων, τα τελευταία χρόνια έγιναν μια σειρά αλόγιστες επεμβάσεις, με έργα, που αλλοιώνουν βάναυσα και το τοπίο αλλά και τη φυσιογνωμία του βουνού και φυσικά κάθε άλλο παρά προστατεύουν το Δρυμό.

Κέντρο πληροφόρησης στην είσοδο του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου.

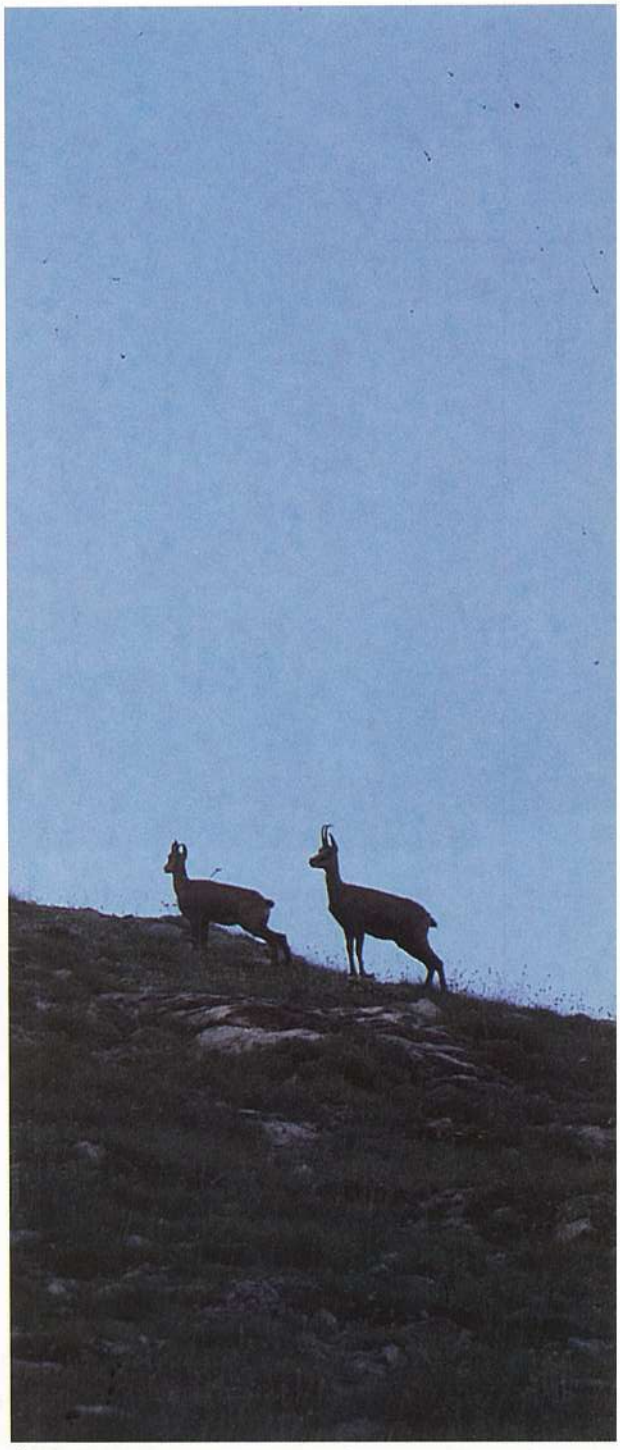

Αγριόγιδα στα 2.700 μέτρα.

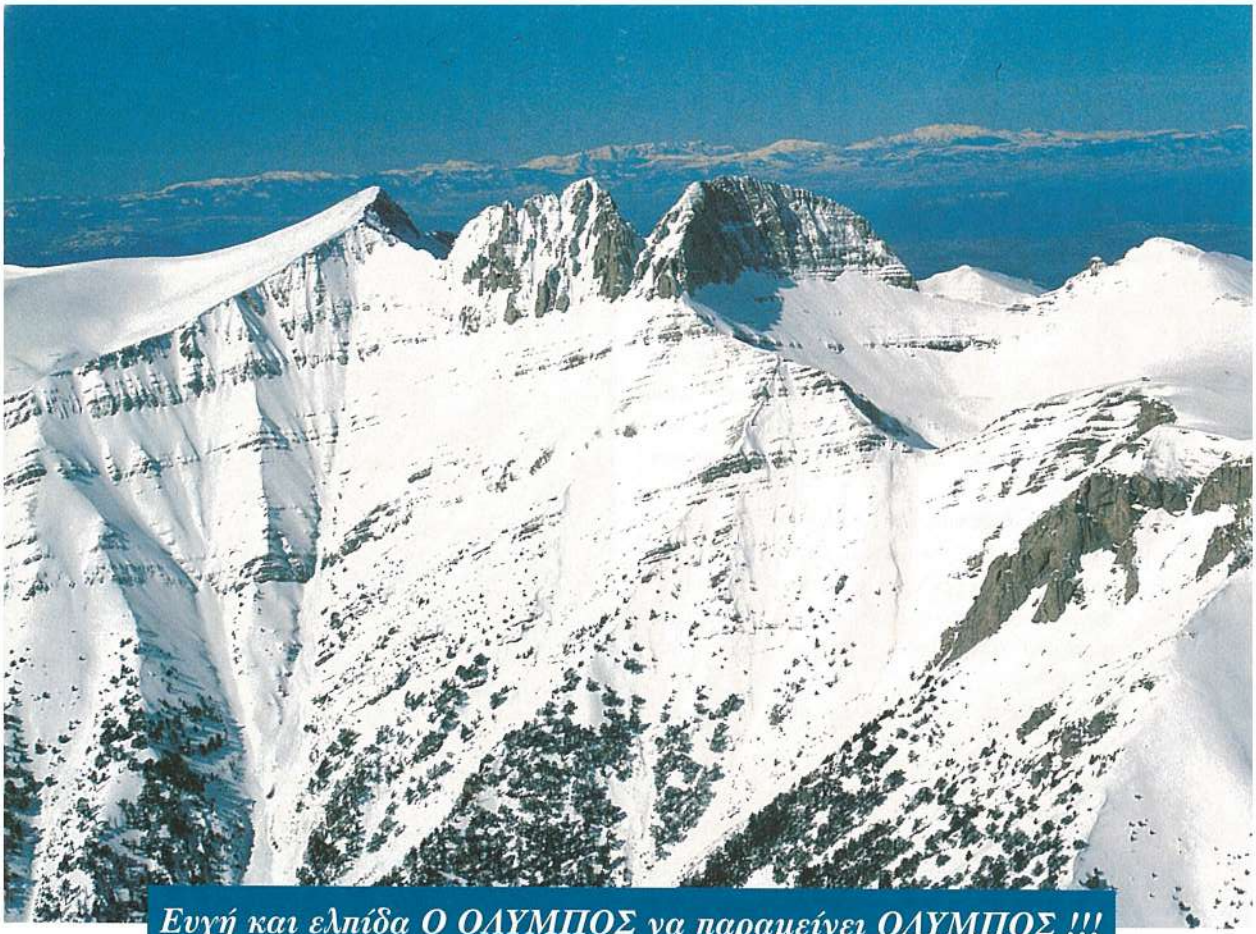

Ευχή και ελπίδα Ο ΟΛΥΜΠΟΣ να παραμείνει ΟΛΥΜΠΟΣ !!!

Ο 'Ολυμπος είναι ένα μνημείο, όπως και τ' άλλα μνημεία της αρχαιότητας και σαν τέτοιο πρέπει ν' αντιμετωπιστεί. Δηλαδή με σεβασμό, με προσοχή και φροντίδα.

Η μόνη αξιοποίηση που του πρέπει αυτού του βουνού με την παγκόσμια ακτινοβολία, είναι ν' αφεθεί ελεύθερο ν' αναπτυχθεί και ν' αναδείξει τις ομορφιές του.

Με άξονα τις παραπάνω θέσεις για την τύχη του βουνού οι ενδεδειγμένες ενέργειες για την αποκατάσταση της φυσιογνωμίας του και την προφύλαξή του από μελλοντικές επεμβάσεις είναι :

1. Ο Εθνικός Δρυμός ν' αυξηθεί σε έκταση και να περιλαμβάνει όλο τον κυρίως 'Ολυμπο, λίγο έξω από τα χωριά που βρίσκονται στους πρόποδές του.

2. Κανένα νέο έργο δεν πρέπει να γίνει στο νέο Εθνικό Δρυμό, που θα πρέπει να φυλάσσεται ουσιαστικά.
Οι μελέτες αξιοποίησης πρέπει να διαφυλάττουν και να αναδεικνύουν το κεφάλαιο βουνό με τη φυσιογνωμία, που σχηματίστηκε από τους αιώνες της ιστορίας.
Η αξιοποίηση του Ολύμπου δεν είναι υπόθεση ενός συλλόγου, μιας κοινότητας ή πόλης.
Είναι υπόθεση που ξεπερνά τα όρια των γειτονικών περιοχών.
Η αξιοποίηση του Ολύμπου, του μνημείου αυτού της φύσης και της ιστορίας, απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή, σεβασμό και φροντίδα.

"...Στον 'Ολυμπο ανεβαίνουν οι 'Ανθρωποι απ' όλο τον κόσμο για να βρουν τον εαυτό τους και το νόημα της ύπαρξής τους, να νιώσουν την "παρουσία" δεκάδων αιώνων μύθου και ιστορίας, να αισθανθούν τη σιωπηλή ερημιά των απόκρημνων κορυφών, να ταυτιστούν όχι μόνο με το βουνό, το χιόνι και τον αέρα, αλλά και με το θείο και δεν ανεβαίνουν για ν' αντικρύσουν αυτά που μπορούν να βρούν σε οποιοδήποτε άλλο βουνό της πατρίδας τους ή δικό μας...".

Ο ορειβάτης και διαχειριστής του καταφυγίου "Σπήλιος Αγαπητός" Κώστας Ζολώτας που εδώ και 40 χρόνια φιλοξενεί τους επισκέπτες του Ολύμπου.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ

Το πεντάμηνο Μαΐου - Σεπτεμβρίου 1990 ο συνολικός αριθμός επισκεπτών του Ολύμπου ήταν πάνω από 60.000 άτομα. Απ' αυτούς οι περισσότεροι, 30%, ήρθαν τον Αύγουστο και οι λιγότεροι, 8%, το Μάιο.
Οι επισκεπτόμενοι την αλπική ζώνη εκτιμούνται ότι είναι περίπου 15 000 άτομα το χρόνο. Οι διανυκτερεύσεις στο καταφύγιο Α΄ είναι 7.500 και στο καταφύγιο του ΣΕΟ 3.000 περίπου.

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ	%
'Ελληνες	1.290	40,5
Γερμανοί	856	27,0
Ούγγροι	378	12,0
Αυστριακοί	180	5,5
Τσεχοσλοβάκοι	87	3,0
Ολλανδοί	67	2,0
Γάλλοι	57	1,8
Ιταλοί	51	1,6
Γιουγκοσλάβοι	43	1,3
Πολωνοί	41	1,3
Αμερικανοί	25	0,8
Βέλγοι	21	0,6
Λοιποί	84	2,6
Σύνολο	**3.180**	**100,0**

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ

Οι 'Ελληνες επισκέπτες του Ολύμπου είναι η μειοψηφία 40%, ενώ περισσότεροι είναι οι αλλοδαποί 60%. Στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο επισκέφτηκαν τον 'Ολυμπο άνθρωποι από 26 χώρες, μερικοί μάλιστα απ' αυτούς προέρχονταν από πολύ μακρυά, όπως π.χ. Νεοζηλανδοί και Κορεάτες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η μεγάλη πλειοψηφία των επισκεπτών του Ολύμπου προέρχεται από τις αστικές περιοχές, πράγμα που αποδεικνύει την ανάγκη που έχει διαμορφωθεί στον άνθρωπο της πόλης για επαφή με την παρθένα φύση. Το 68% των επισκεπτών επισκέφθηκε την 'Ολυμπο για πρώτη φορά. Αν ληφθεί υπόψη ότι ο 'Ολυμπος γενικά δεν είναι ούτε άγνωστος ούτε απρόσιτος, αυτό σημαίνει πως η τάση για φυγή στη φύση άρχισε ν' αναπτύσσεται ραγδαία τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας.

▲ Καταφύγιο **"Σπήλιος Αγαπητός"**, υψόμετρο 2.100μ.

"...Μ' ακόμη περισσότερο θ' αναζητήσουν το 'Ασυλο και τον Ιθακήσιο τα καραβάνια των ξένων, που το ένα ύστερα από τ' άλλο φθάνουν κάθε καλοκαίρι στον 'Ολυμπο, συστημένα στη Σπηλιά του ζωγράφου Ιθακήσιου και που απερχόμενοι από την Ελλάδα πηγαίνουν ν' αναγγείλουν στους δικούς τους, πως αν το δωδεκάθεο των ελλήνων πέθανε εδώ και δύο χιλιάδες χρόνια, ωστόσο απέμεινε ο Ξένιος Ζευς, που ανέζησε στο πρόσωπο του ζωγράφου Ιθακήσιου. Αυτό δεν είναι καθόλου υπερβολή και καθένας που πέρασε από κει μπορεί να το βεβαιώσει..."

ΤΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ

Στον 'Ολυμπο λειτουργούν σήμερα 5 ορειβατικά καταφύγια :

1. Καταφύγιο Α΄ ή "Σπήλιος Αγαπητός"

Στην καρδιά του Ολύμπου και ΝΑ των ψηλών κορυφών, στη θέση Μπαλκόνι ή Εξώστης, σε ύψος 2.100 μ. βρίσκεται το Α' Καταφύγιο του Ολύμπου. Το καταφύγιο αυτό, που ο θεμέλιος λίθος του τέθηκε στις 8 Σεπτεμβρίου 1930, υπήρξε το πρώτο ελληνικό ορειβατικό καταφύγιο. Κατασκευάστηκε με σχέδια του μηχανικού - αρχιτέκτονα Σπ. Αγαπητού και τελείωσε το Σεπτέμβριο του 1931.

Σήμερα το Καταφύγιο Α' που έχει την ονομασία "Σπ. Αγαπητός" διαθέτει 100 κρεββάτια, νερό, ηλεκτρικό, τηλέφωνο και προσφέρει εκτός από στέγη, φαγητά και ποτά. Διαχειριστής του καταφυγίου είναι ο επί μια 40ετία οδηγός του Ολύμπου Κώστας Ζολώτας.

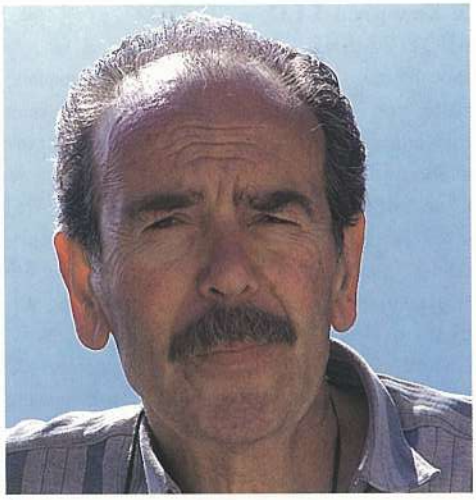

▲ ***Κώστας Ζολώτας**. Οδηγός του Ολύμπου. Τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών το Δεκέμβριο 1995 για τη διάσωση ορειβάτων, την 40χρονη διαμονή του στον Όλυμπο και την προστασία του περιβάλλοντος.*

Το Καταφύγιο Α' παρουσιάζει τη μεγαλύτερη κίνηση ορειβατών απ' όλα τα ελληνικά καταφύγια και είναι ανοικτό από τον Μάιο μέχρι και τον Οκτώβριο. Τηλέφωνο καταφυγίου 0352/81.800. Πληροφορίες για τους χειμερινούς μήνες στο Λιτόχωρο (τηλ. 0352/81.329).

2. Καταφύγιο Β΄ ή "Βρυσοπούλες"

Στη Ν-ΝΔ πλευρά του Ολύμπου στη θέση Βρυσοπούλες και σε ύψος 1.800 μ. βρίσκεται το Β' Καταφύγιο του Ολύμπου. Η τελετή ίδρυσης και θεμελίωσης του καταφυγίου έγινε στις 19 Μαϊου 1934.

Το 1960 η περιοχή όπου βρίσκεται το Καταφύγιο δόθηκε στο Στρατό για την εκπαίδευση των Δυνάμεων Καταδρομών (Λ.Ο.Κ.). Τα εγκαίνια του Κέντρου Εκπαιδεύσεως Χιονοδρόμων (Κ.Ε.Χ.) Ολύμπου έγιναν στις 29 Ιανουαρίου 1961, το δε μεγαλύτερο μέρος του Καταφυγίου παραχωρήθηκε στο Στρατό.

Σήμερα ο Στρατός εξακολουθεί να βρίσκεται στην περιοχή, έχουν κατασκευαστεί νέοι οικισμοί διαμονής των στρατιωτών και των Αξιωματικών και για την επίσκεψη ή διανυκτέρευση των ορειβατών, κυρίως κατά του χειμερινούς μήνες, πρέπει να γίνει συνεννόηση με τη Στρατιά (Κ.Ε.Ο.Α.Χ. Ολύμπου) ή με τον Ε.Χ.Ο.Σ. Ελασσόνας (τηλ. 0493/23.467). Το Καταφύγιο μπορεί να φιλοξενήσει 40 άτομα.

3. Καταφύγιο Γ΄ ή "Χρήστος Κάκαλος"

Στη ΝΔ άκρη της Λάκκας του Προφήτη Ηλία στο οροπέδιο των Μουσών και σε ύψος 2.650 μ. βρίσκεται το Γ' Καταφύγιο του Ολύμπου. Το Καταφύγιο που κτίστηκε το 1961 διαθέτει 18 κρεββάτια και νερό δεξαμενής (από βροχές και λιώσιμο χιονιού). Το 1964 ονομάστηκε "Βασ. Παύλος" και το 1984 μετονομάστηκε σε "Χρ. Κάκαλος" προς τιμή του πρώτου οδηγού του Ολύμπου και κατακτητή του Μύτικα.

Πληροφορίες στον Ε.Ο.Σ. Λιτοχώρου (τηλ. 0352/81.944) και στο Καταφύγιο Α' (τηλ. 0352/81.800). ▼

▲ 4. Καταφύγιο Δ΄ ή "Σταυρός" ή "Τάκης Μπουντόλας"

Στην ανατολική πλευρά του Ολύμπου, στη θέση "Σταυρός", 9,5 χιλ. από το Λιτόχωρο και σε ύψος 930 μ. βρίσκεται το Δ' Καταφύγιο του Ολύμπου, που πήρε το όνομα του αναρριχητή Τάκη Μπουντόλα, που σκοτώθηκε στα Ιμαλάϊα το 1985. Ο θεμέλιος λίθος του Καταφυγίου τέθηκε στις 28 Μαίου 1961, τα δε εγκαίνιά του και η αποπεράτωσή του έγιναν στις 9 Νοεμβρίου 1969. Μέχρι το καταφύγιο αυτό υπάρχει άσφαλτος. Χρησιμοποιείται περισσότερο σαν αναψυκτήριο, όπου πηγαίνει αρκετός κόσμος από το Λιτόχωρο και τα campings της παραλίας.

5. Καταφύγιο Σ.Ε.Ο. ή "ΓΙΟΣΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ"

Στο διάσελο μεταξύ των κορυφών Προφήτης Ηλίας και Τούμπα, σε ύψος 2.760 μ. βρίσκεται το Καταφύγιο του Σ.Ε.Ο. Θεσσαλονίκης με την ονομασία "Γιόσος Αποστολίδης".

Ο πρώτος όροφος του καταφυγίου έγινε το 1961 - 1962 κυρίως χάρις στις προσπάθειες των ορειβατών του Σ.Ε.Ο., Γιόσου Αποστολίδη και Καραμπέτ Αρζουμανιάν. Ο δεύτερος όροφος κτίστηκε το 1964.

Σήμερα το καταφύγιο μπορεί να εξυπηρετήσει 80 ορειβάτες. Πληροφορίες : Σ.Ε.Ο. Θεσσαλονίκης (τηλ. 031/224.710 και Σ.Ε.Ο. Λιτοχώρου (0352/82.300). ▼

Άλλα κτίσματα

i. Στην κορυφή 'Αγιος Αντώνιος (2.817 μ.) υπάρχει το κτίριο του Επιστημονικού Κέντρου Ολύμπου (ΕΚΟ) του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, που χτίστηκε το 1961 και χρησιμοποιήθηκε για μετεωρολογικές παρατηρήσεις.

ii. Στην τοποθεσία "Λιβαδάκι" (2.100 μ.) υπάρχει ένα μικρό κτίσμα που έχει τζάκι και μπορεί να προσφέρει στέγη σε 5 το πολύ άτομα. Το διαχειρίζεται ο Ε.Ο.Σ. Λιτοχώρου. 'Εχει νερό από μια υπαίθρια βροχοδεξαμενή που δεν είναι πάντα καθαρή. Χτίστηκε το 1955 από το Δασαρχείο.

iii. Στην τοποθεσία "Πριόνια" (1.100 μ.) υπάρχει ξύλινη καλύβα, όπου τους θερινούς μήνες προσφέρονται φαγητά και αναψυκτικά.

Πανοραμική άποψη του Προφήτη Ηλία (2.803μ.) και των καταφυγίων ΣΕΟ Γιόσος Αποστολίδης (δεξιά) και Χρ. Κάκαλος (αριστερά).

"...Οι υπηρεσίες που έχει προσφέρει ο κ. Ιθακήσιος στην ελληνική ορειβασία είναι μεγάλες. Είναι από τους πρώτους που ανακάλυψαν τον Όλυμπο και εργάστηκε με όλες του τις δυνάμεις για να διακηρύξει την ομορφιά του και να τον κάνει γνωστό σε μας και στους ξένους.

Η μεγαλύτερη όμως υπηρεσία του προς την ελληνική ορειβασία είναι η φιλοξενία και το άσυλο που προσφέρει ολοπρόθυμα, σε κάθε ορειβάτη που περνά από τη Σπηλιά του, το Άσυλο των Μουσών...."

(Από το περιοδικό "ΤΟ ΒΟΥΝΟ")

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΑΝΑΒΑΣΕΙΣ

Ύστερα από αρκετές προσπάθειες κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα από διάφορους Γάλλους, Άγγλους και Γερμανούς εξερευνητές και οδοιπόρους, τελικά στις 2 Αυγούστου του 1913 οι Ελβετοί FRED BOISSONNAS και DANIEL BAUD -BOVY με οδηγό τον Χρήστο Κάκαλο από το Λιτόχωρο ανεβαίνουν στο Μύτικα (2.917 μ.) από τη Σκάλα, κάνοντας γνωστή την επιτυχία τους με δημοσιεύσεις το 1919.

Τον Αύγουστο του 1921 ο Ελβετός M. KURZ και ο Χρήστος Κάκαλος ανεβαίνουν στο Στεφάνι (2.909 μ.) και η C. MORAND ανεβαίνει στο Σκολιό (2.911 μ.). Είναι η πρώτη γυναίκα που ανεβαίνει στον Όλυμπο.

Στις 12 Σεπτεμβρίου 1927 25 άτομα, Έλληνες και ξένοι πραγματοποίησαν την πρώτη ομαδική ανάβαση στο Μύτικα με οργανωτή τον Οδοιπορικό Σύνδεσμο.

Στις 23 Μαίου 1928 ο Κλεόβουλος Δενδρινός, ολομόναχος, ξεκινώντας από τη Ραψάνη, Καλλιπεύκη (Νεζερό), διανυκτερεύοντας κάτω από το Σκολιό, ανέβηκε ανάμεσα στο Στεφάνι και στο Μύτικα και κατέβηκε στο μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου.

Ο δρόμος πια έχει ανοιχτεί και οι ορειβάτες διαδέχονται ο ένας τον άλλο.

Ο Όλυμπος, το βουνό των θεών, εξακολουθεί ακόμα και σήμερα να τραβάει τους ορειβάτες για την πολλοστή ή παρθενική, συνήθως, ορειβατική εμπειρία τους.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΕΩΝ

Ο Όλυμπος είναι διεθνώς γνωστός, εκτός από τ' άλλα και για το αναρριχητικό ενδιαφέρον που παρουσιάζει, που είχε σαν αποτέλεσμα να επισκεφθούν τις ορθοπλαγιές του πολλοί γνωστοί αναρριχητές.

Η ιστορία των αναρριχήσεων στις κορυφές του Ολύμπου είναι πολύ ενδιαφέρουσα και θα άξιζε να την αναφέρουμε έστω και συνοπτικά.

Το Σεπτέμβριο του 1930 ο Κ. Νάτσης σκαρφαλώνει μόνος του στο Μύτικα από το διάσελο Στριβάδα ("πέρασμα Νάτση").

Τον Αύγουστο του 1933 οι Γ. Σούτσος, Ηλ. Νικόπουλος, Δ. Χανιώτης και Α. Μαρίνος ανεβαίνουν τη δυτική χαράδρωση της Στριβάδας. Είναι μάλλον βέβαιο πως την ίδια χαράδρωση την είχε ανέβει πρώτος πριν από χρόνια ο Χρήστος Κάκαλος.

Τους προδρόμους αυτούς των αυτοσχέδιων εκείνων αναρριχήσεων του Ολύμπου, αναρριχήσεων που έγιναν χωρίς σχοινί και τεχνικούς κανόνες, διαδέχθηκε τον Ιούνιο του 1934 η ιταλοελβετική σχοινοσυντροφιά E. COMICI - A. ESCHER που πραγματοποίησε για πρώτη φορά στην Ελλάδα κανονικές αναρριχήσεις μεγάλης δυσκολίας, με χρήση σχοινιού, καρφιών, κ.τ.λ. Δύο αναρριχήσεις στο Στεφάνι (ΒΑ ορθοπλαγιά και Β. κόψη) και μια

"...Να ζει κανείς δεν έχει σημασία. Ν' ανεβαίνει τις κορφές βουνών, ν' αγκαλιάζει τη φύση, αυτό έχει σημασία!! Μόλις έφθασα στο "Σκολιό" και αντίκρυσα αυτό το μεγαλείο της φύσης, εφώναξα με όλη τη δύναμη της ψυχής μου Είναι η ευτυχέστερη μέρα της ζωής μου. Τώρα μπορώ να πεθάνω με τη θεϊκή αυτή εικόνα στην ψυχή μου !!..."

(Αυτά έλεγε ο μουσουργός - ορειβάτης Δημ. Μητρόπουλος στον Βασίλη Ιθακήσιο)"

στο Μύτικα (ΒΔ ορθοπλαγιά). Σημειώνεται ότι η Α. ESCHER ήταν γυναίκα.

Από τότε, το βουνό αυτό δέχθηκε πολλές ξένες σχοινοσυντροφιές, ιταλικές, γερμανικές, αυστριακές, κ.τ.λ. που χάραξαν διάφορες διαδρομές στις κεντρικές κορυφές του. Ο 'Ολυμπος υπήρξε το πιο πολυσύχναστο από ξένους αναρριχητές βουνό της Ελλάδας.

Ο πρώτος 'Έλληνας που συμμετείχε σε δύσκολες αναρριχήσεις στον 'Ολυμπο ήταν ο Κώστας Νάτσης.

Η πρώτη αμιγής Ελληνική σχοινοσυντροφιά που πραγματοποίησε κανονική αναρρίχηση μεγάλης δυσκολίας στον 'Ολυμπο ήταν η : Γ. Μιχαηλίδης, Γ. Τσαμακίδης, Δ. Λιάγκος, Π. Ιδοσίδης. Η τετραμελής αυτή σχοινοσυντροφιά αναρριχήθηκε στις 4 Αυγούστου 1954 στη ΒΔ ορθοπλαγιά του Μύτικα ξεκινώντας από τα Καζάνια από Νέα διαδρομή.

Από τότε έχουν ανοιχτεί πολλές διαδρομές (των οποίων ο βαθμός δυσκολίας ποικίλλει) στις κάθετες ορθοπλαγιές του Ολύμπου από πολλούς γνωστούς αναρριχητές.

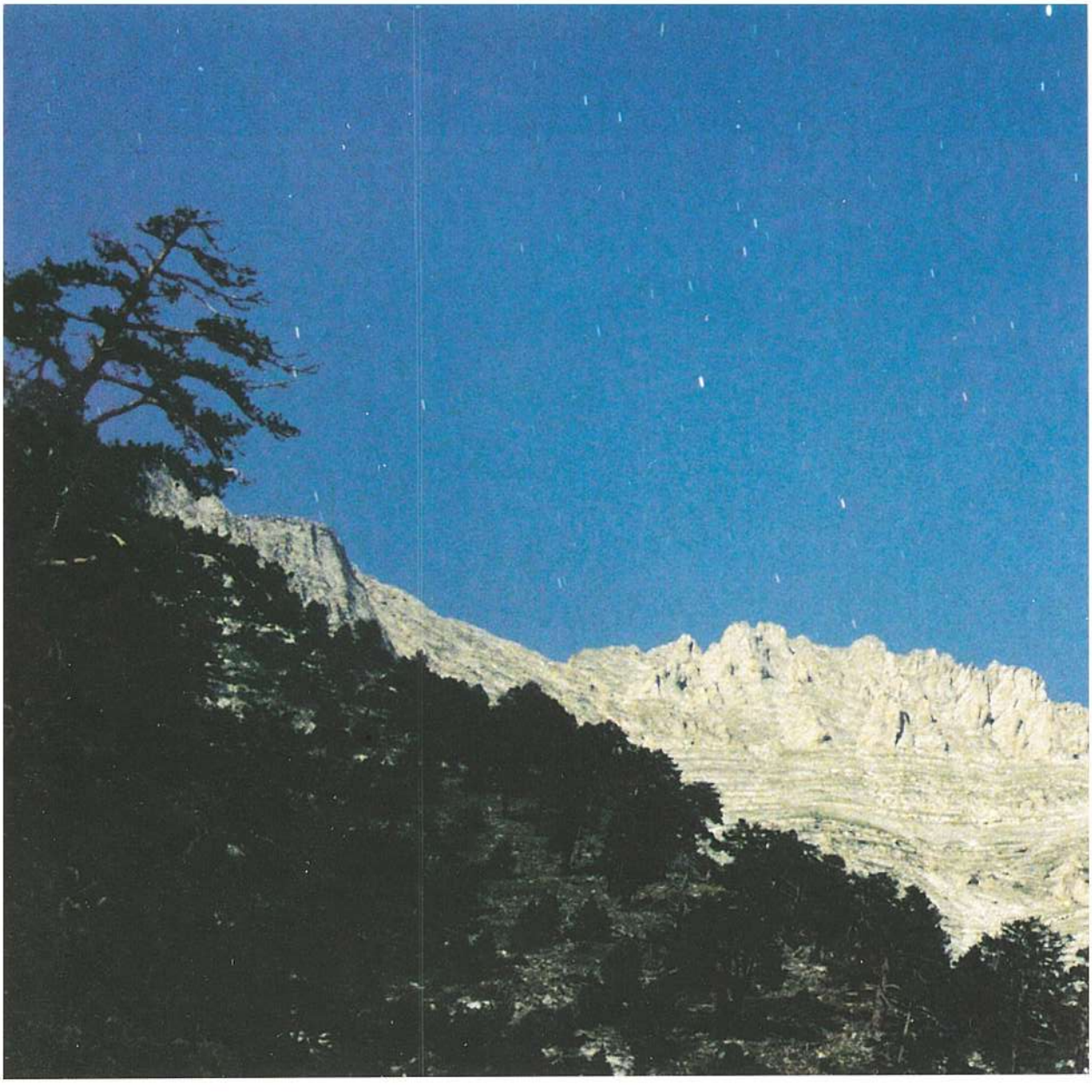

"...Ο Όλυμπος λοιπόν είναι ο Παρθενώνας της ελληνικής φύσεως. Είδα ανατολές ηλίου απλησίαστες από την τέχνη και εχόρτασα δύσεις και φεγγαροβραδυές, μα και ολόφωτα μεσημέρια.

Και είδα χιόνια που να αρχίζουν από την κορφή του και να φθάνουν ως τα νύχια, ως τη θάλασσα του Θερμαϊκού, ένα λευκό θαύμα ηλιόλουστο άφθαστης ελληνικής ομορφιάς, που θα έλεγε κανείς ότι ένας γλύπτης, ένας μεγάλος καλλιτέχνης το ελάξεψε.

Εκπληκτικό θέαμα μα την αλήθεια, που δύο μάτια και μια μόνη αίσθησις δεν ήταν αρκετά να το χαρούνε..."

(Από επιστολή του Βασίλη Ιθακήσιου στον κ. Ηλία Νικόπουλο)

"...Στη σκιά του Ολύμπου, άκρη στα πόδια του γίγαντα, πεντακάθαρο, απέριττο, όμορφο, απλώνεται το γραφικό Λιτόχωρο. Πάνω του χάσκει η μεγάλη χαράδρα του Μαυρόλογγου κι ο Ενιππέας δίπλα του κυλά τα άγρια νερά του στα σκοτεινά καζάνια του Βύθου..."

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ & ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ

Σε όλο τον ορεινό όγκο του Ολύμπου, ο οποίος παρουσιάζει τέτοια ποικιλόμορφη δομή που ικανοποιεί τόσο τον απλό πεζοπόρο όσο και τον εξασκημένο ορειβάτη και αναρριχητή, μπορούν να γίνουν πάρα πολλές θαυμάσιες διαδρομές, μέσα σε πυκνά δάση ή πάνω σε βραχώδεις κορυφογραμμές, από ωραιότατα μονοπάτια.

Τα κύρια μονοπάτια του Ολύμπου είναι καλοδιατηρημένα και τα περισσότερα έχουν σήμανση και κατατοπιστικές πινακίδες. Προσφέρεται για ορειβατικές διαδρομές σ' όλη του την έκταση το καλοκαίρι, ενώ οι χειμερινές αναβάσεις πρέπει να προγραμματίζονται με μεγάλη προσοχή και να πραγματοποιούνται από έμπειρους ορειβάτες.

Επίσης, τα τελευταία 300 - 400 μ. των διαδρομών που καταλήγουν στις "δύσκολες" κορυφές του Μύτικα και του Στεφανιού είναι σημαδεμένα με κόκκινο χρώμα, βήμα προς βήμα, για την καλύτερη ασφάλεια των ορειβατών.

Παρακάτω αναφέρονται μερικές συνήθεις διαδρομές που μπορούν να γίνουν στον 'Ολυμπο και που καλύπτουν σχεδόν όλες τις πλευρές του. Αφετηρία ή τέρμα των ορειβατικών διαδρομών μπορεί να είναι ή οικισμοί που βρίσκονται γύρω και πάνω στον 'Ολυμπο ή διάφορα σημεία των δασικών και ορεινών του δρόμων ή τα ορειβατικά καταφύγια.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΠΟ ΠΡΙΟΝΙΑ ΠΡΟΣ ΜΥΤΙΚΑ

Μια κλασσική διαδρομή για να γνωρίσουμε τον 'Ολυμπο είναι η παρακάτω :

Ξεκινάμε από το Λιτόχωρο και ακολουθούμε τον δασικό δρόμο που ανεβαίνει στις Α. πλαγιές του Ολύμπου, περνώντας από το καταφύγιο του Σταυρού (950 μ.) και φθάνουμε σε 18 χλμ. στην τοποθεσία "Πριόνια" στα 1.100 μ., όπου υπάρχει μια ξύλινη καλύβα, που λειτουργεί και σαν εστιατόριο. 'Ενα χιλιόμετρο πριν φθάσουμε στα Πριόνια υπάρχει διασταύρωση που οδηγεί στο κατεστραμμένο μοναστήρι του Αγ. Διονυσίου, που τώρα αναστηλώνεται. Από τα Πριόνια, όπου βρίσκεται και ο ομώνυμος καταρράκτης, ξεκινάει ένα ανηφορικό μονοπάτι, που διασχίζει ένα όμορφο δάσος οξυάς (το "δάσος της σιωπής") και στη συνέχεια πεύκων, που κατεβαίνουν από τον Μαυρόλογγο. Το μονοπάτι είναι καλοχαραγμένο και σε 3 - 3.30' ώρες για έναν καλό πεζοπόρο και 3.30' - 4.30' ώρες για κάποιον λιγότερο προπονημένο οδηγεί στο καταφύγιο "Σπ. Αγαπητός", στην τοποθεσία Μπαλκόνι στα 2.100 μ. με διαχειριστή τον Κώστα Ζολώτα. 1 ώρα ανάβαση πάνω από το καταφύγιο και βγαίνουμε από το αραιό δάσος των ρόμπολων, όπου συναντάμε δεξιά (ΒΑ) διασταύρωση προς το καταφύγιο "Γιόσος Αποστολίδης". Συνεχίζουμε ευθεία από ένα πολύ ανηφορικό και απότομο μονοπάτι που μας οδηγεί σε 1 ώρα στην κορυφή Σκάλα (2.866 μ.), με εκπληκτική θέα προς τις υψηλότερες κορυφές και από κει περνώντας από την Κακόσκαλα φθάνουμε σε 1 ώρα περίπου στον Μύτικα (2.917 μ.). Εάν συνεχίσουμε δεξιά στη διασταύρωση που είχαμε συναντήσει, θα περάσουμε από τα όμορφα Ζωνάρια. Σε 30' είμαστε στη βάση του Μύτικα, απ' όπου κατεβαίνει χαρακτηριστικό Λούκι. Ελεύθερη αναρρίχηση, με ιδιαίτερη προσοχή στις πέτρες που πέφτουν, γιατί έχουν γίνει πολλά ατυχήματα, και σε 45' φθάνουμε στην εκπληκτικής ομορφιάς και θέας κορυφή του Μύτικα, στα 2.917 μ.

Τέλος, υπάρχει και το κοφτό μονοπάτι, που οδηγεί κατευθείαν από το καταφύγιο "Σπ. Αγαπητός" στο οροπέδιο των Μουσών σε 1.30' ώρα. Το μονοπάτι αυτό περνάει και από τον παγετώνα, όπου υπάρχει σταθερό συρματόσχοινο.

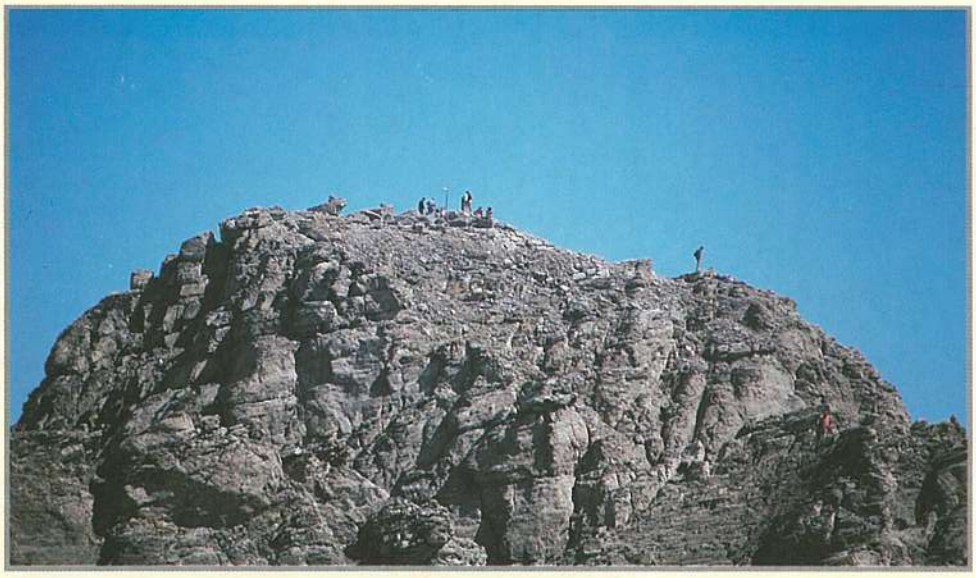

▲ *Ο Μύτικας. Η ψηλότερη κορυφή του Ολύμπου και της Ελλάδας (2.917 μ), όπως φαίνεται από τη Σκάλα. Η πρώτη ανάβαση στη Μύτικα έγινε στις 2.8.1913 από τους Χρ. Κάκαλο, Fred. Boissonnas και Daniel Baud - Bovy.*

Ο χαρακτηριστικός παγετώνας που βρίσκεται σε μια χαράδρα Βόρεια του Καταφυγίου "Σπήλιος Αγαπητός". Τον συναντάει κανείς αν ακολουθήσει τη διαδρομή του "κοφτού" μονοπατιού που βγάζει από το καταφύγιο κατευθείαν στο Οροπέδιο των Μουσών. ▼

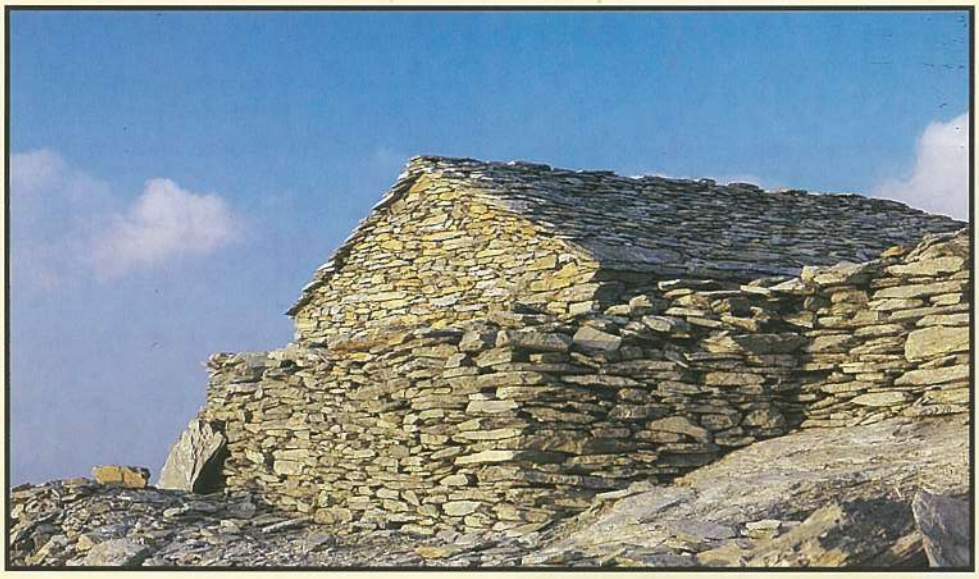

▲ *Το ξωκκλήσι που βρίσκεται στην κορυφή του Προφ. Ηλία (2.803 μ) θεωρείται το ψηλότερο της Ελλάδας. Πρωτοκτίστηκε τον 16ο αιώνα και επισκευάστηκε πρόσφατα. Από το σημείο αυτό η θεά των ψηλών κορυφών του Ολύμπου, του κάμπου της Πιερίας και του Θερμαϊκού Κόλπου είναι εξαιρετική.*

Ο χαρακτηριστικός "Λαιμός". Η στενόμακρη ράχη που ενώνει την κορυφή Σκούρτα (2.485 μ) με το Οροπέδιο των Μουσών. Από τη θέση αυτή ο επισκέπτης που ανεβαίνει από τη διαδρομή της Πετρόστρουγκας αντικρύζει για πρώτη φορά τις μεγαλόπρεπες κορυφές του Ολύμπου. ▼

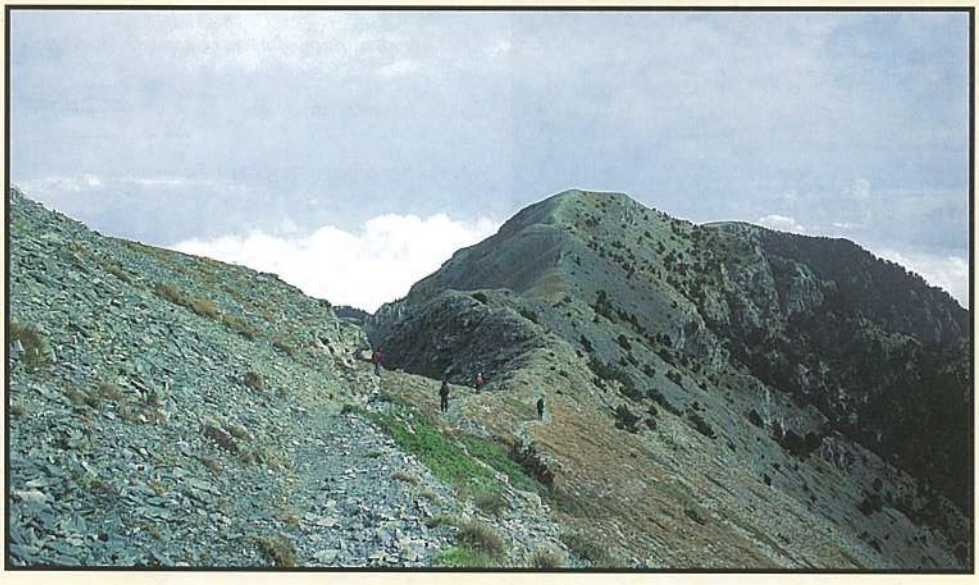

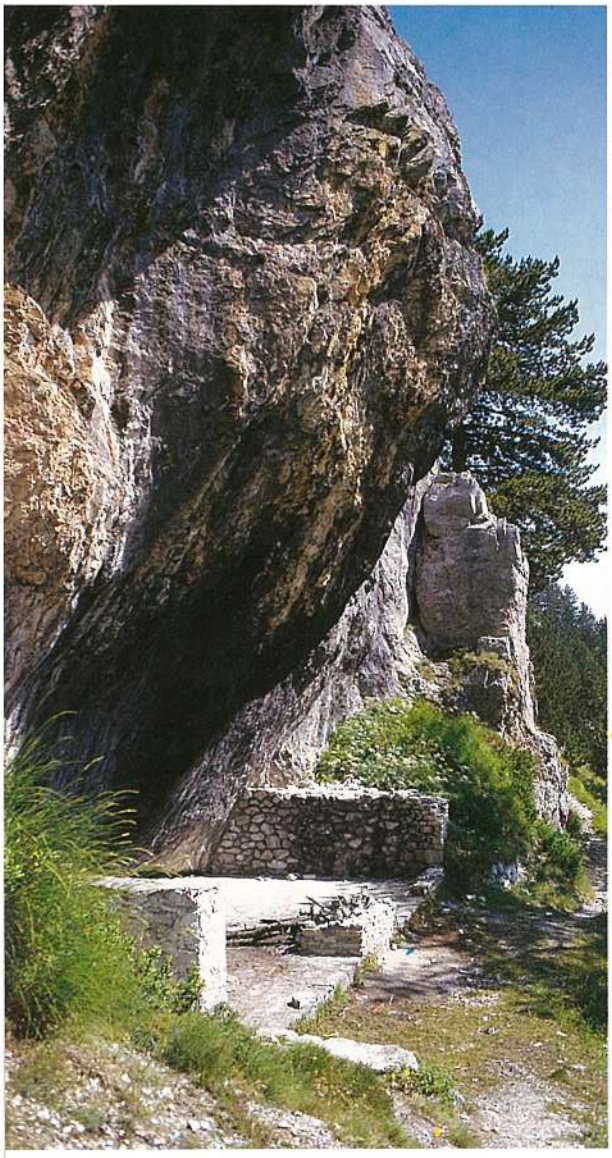

"...Φεύγουμε από το Λιτόχωρο γεμάτοι αισιοδοξία χάρη στα καλά λόγια του κ. Ιθακήσιου, με οδηγό το γιό του Κάκαλου, το Γιώργο, που είναι αντάξιος του πατέρα του. Πραγματικό αγριοκάτσικο.

Ο ήλιος είχε πέσει πια όταν φτάσαμε στη "Σπηλιά" ή στο "Άσυλο των Μουσών", όπως τη βάφτισε ο Ιθακήσιος. Σβήνουμε τη δίψα μας στην πηγή "Στράγκος", που είναι λίγο παρακάτω από τη Σπηλιά, παίρνουμε το λιτό μας δείπνο και μετά ετοιμαζόμαστε να πλαγιάσουμε γιατί θα σηκωθούμε πρωί.

Η νύχτα απλώνεται τριγύρω μας γεμάτη μυστήριο. Είναι μια από τις γλυκιές εκείνες και θείες πράγματι νύχτες του Ολύμπου, που δύσκολα τις ξεχνάει κανείς. Ησυχία βασιλεύει παντού. Σκοτάδι απελπιστικό τριγύρω. Απέναντι στα πρόβουνα της κορυφής "Καλόγερος" μόλις ξεχωρίζει κανείς δυο - τρεις φωτιές, που έχουν αναμμένες μερικές οικογένειες Σαρακατσαναίων ...."

(Από σημείωμα του κ. Γ. Μανιάτη, που συμμετείχε σε εκδρομή στον Όλυμπο)

◄ *Η Σπηλιά του Ιθακήσιου σήμερα. Στην ανατολική άκρη της Σπηλιάς εναποτέθηκαν τον Ιούλιο του 1989 από το φίλο του ζωγράφου κ. Αλέκο Λαλούμη τα οστά του Ιθακήσιου, σε καλλιμάρμαρο μνημείο με την επιγραφή: "Εδώ έζησε 20 χρόνια ο Ζωγράφος Βασίλης Ιθακήσιος".*

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΠΟ ΤΗ "ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ" ΠΡΟΣ ΤΟ "ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΜΟΥΣΩΝ", ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΤΟΥ "ΓΙΟΣΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ" ΚΑΙ "ΜΥΤΙΚΑ"

Στο δασικό δρόμο που οδηγεί στα Πριόνια, σε 14 χλμ. από το Λιτόχωρο, στην τοποθεσία "Γκορτσιά" ή "Διασταύρωση" (1.120 μ.) αρχίζει ανηφορίζοντας σημαδεμένο μονοπάτι που μας οδηγεί σε 1 ώρα στη θέση Μπάρμπα στα 1.450 μ. Από τη Μπάρμπα στρίβουμε προς τα Δ., περνάμε ένα πολύ όμορφο δάσος οξυάς και ελάτης και σε 1.30' ώρα φτάνουμε στη θέση Στράγγος (1.700 μ.). Εδώ συναντάμε τη διασταύρωση (όπου υπάρχει και δεξαμενή με νερό), που οδηγεί στην σπηλιά που χρησιμοποιούσε ο ζωγράφος Ιθακήσιος, για να ζωγραφίζει τον 'Ολυμπο. 30' ακόμα ανάβαση και βγαίνουμε στην Πετρόστρουγκα (1.935 μ.), όπου υπάρχει και ένα μικρό μαντρί. Από κει το μονοπάτι συνεχίζει με Δ. κατεύθυνση και αφού διασχίσει ένα πολύ όμορφο δάσος με πανύψηλα ρόμπολα, οδηγεί σε 1.30' ώρα στην κορυφή Σκούρτα (2.485 μ.). Από εδώ και για 1.30' ώρα, μέχρι να φτάσουμε στο Οροπέδιο των Μουσών, αντικρύζουμε το συγκρότημα των υψηλότερων κορυφών του Ολύμπου. Η θέα είναι εκπληκτική. Το μονοπάτι ακολουθεί ένα χαρακτηριστικό λαιμό που ενώνει τη Σκούρτα με το Οροπέδιο των Μουσών και οδηγεί στα Καγκέλια και στο Πέρασμα του Γιόσου. Δεξιά αρχίζει η κοιλάδα της Βροντούς με το ρέμα Παππά και αριστερά οι νότιες πλαγιές του Μαυρόλογγου. Μόλις βγούμε στο Οροπέδιο ένα μονοπάτι αριστερά οδηγεί σε 30' στο καταφύγιο "Χρήστος Κάκαλος", που πήρε το όνομα του πρώτου 'Ελληνα που ανέβηκε στον Μύτικα. Δεξιότερα, ένα άλλο μονοπάτι οδηγεί σε 40' στο καταφύγιο του ΣΕΟ Θεσσαλονίκης "Γιόσος Αποστολίδης" στα 2.760 μ., που πήρε το όνομα του αναρριχητή Γιόσου Αποστολίδη, που σκοτώθηκε το 1964 στον 'Ολυμπο. Από το καταφύγιο μπορούμε ν' ανεβούμε στην κορυφή του Προφήτη Ηλία (2.803 μ.), όπου υπάρχει και ξωκκλήσι, το ψηλότερο της Ελλάδας. Απ' εδώ θα αγναντεύσουμε την πανέμορφη θέα των άλλων κορυφών. Το μονοπάτι από το καταφύγιο συνεχίζει και περνάει τα Ζωνάρια και συναντά σε 1.30' ώρα το άλλο μονοπάτι από το καταφύγιο "Σπ. Αγαπητός" περνώντας στα ριζά του Στεφανιού και του Μύτικα. Η διαδρομή από το καταφύγιο του ΣΕΟ Θεσσαλονίκης μέχρι το Στεφάνι και το Μύτικα (από το Λούκι) είναι 1.30' ώρα περίπου.

Από τη "Διασταύρωση" μέχρι το Μύτικα είναι 7 με 8 ώρες περίπου, ανάλογα με τις στάσεις και τον εξοπλισμό.

Η διαδρομή αυτή είναι η ομορφότερη και προσφέρει θαυμάσιο πανόραμα των ψηλών κορυφών.

Ανεφοδιασμός των καταφυγίων με καραβάνι μουλαριών.

"...Ξεκινώ λοιπόν βαθιά νύχτα από τη Σπηλιά μου, πορεία πέντε περίπου ώρες, με ένα φακό σύντροφο για τις κακοτοπιές. Ήταν μια ήσυχη νύχτα από τις ολίγες που συναντά κανείς πάνω στον Όλυμπο και όσο ξημέρωνε, η αρωματισμένη του βουνού γαλήνη ήταν απόλυτη. Κανένας θόρυβος γύρω μου εκτός από την αναπνοή μου, που όλο και δυνάμωνε όσο ανέβαινα τις απότομες ανηφοριές.

Έφθασα στην ώρα μου και δεν άργησε να φανεί ένα κομμάτι χρυσό από τον δίσκο του ήλιου στην απέναντι μακρινή κορυφή του Άθω. Σε λίγο ολοκληρώθηκε ο δίσκος και όταν με φώτισε με τις χρυσές ακτίνες του, έμοιαζα σαν μια κάθετη χρυσή γραμμή επάνω στη στέγη της ελληνικής γης..."

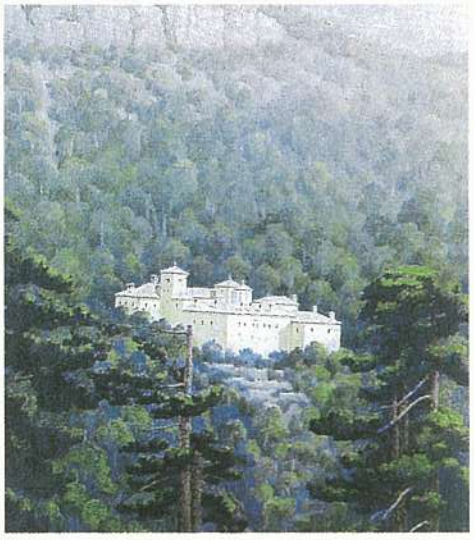

Μονή Αγ. Διονυσίου. Πίνακας του Ιθακήσιου πριν από την καταστροφή της από τους Ναζί.

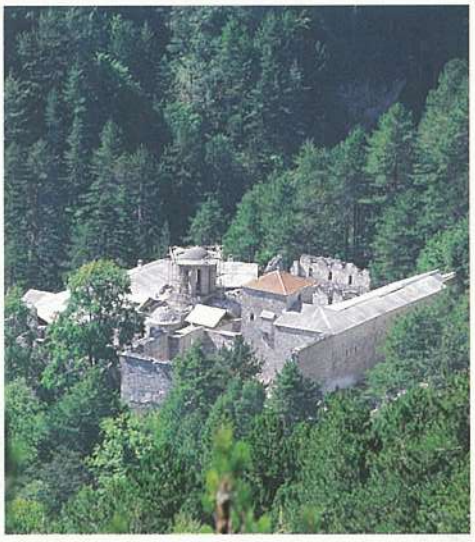

Η Μονή Αγ. Διονυσίου σήμερα

ΠΡΙΟΝΙΑ - ΧΑΡΑΔΡΑ ΤΟΥ ΕΝΙΠΠΕΑ - ΛΙΤΟΧΩΡΟ

Ενιππέας ποταμός: Μεγάλη ρεματιά, μήκους 10 km, στην ανατολική πλευρά του Ολύμπου. Λέγεται και ρέμα Αγ. Διονυσίου. Αρχίζει από την τοποθεσία "Πριόνια", όπου και οι πηγές του, σε ύψος 1.100 μ. και καταλήγει στην πεδιάδα του Λιτοχώρου. Είναι το μόνο ρέμα στον 'Ολυμπο με διαρκή ροή νερού. Κοντά στο Λιτόχωρο έχει και την ονομασία "Βύθος".

Ο ευκολότερος τρόπος επίσκεψης - μόνο για το καλοκαίρι - είναι ν' ανέβει κάποιος με αυτοκίνητο μέχρι τη θέση "Πριόνια" από το Λιτόχωρο. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ταξί. Από τα Πριόνια ξεκινά ένα ευδιάκριτο καλοσημαδεμένο μονοπάτι, κατά μήκος του Ενιππέα, μια και η διαδρομή αυτή αποτελεί μέρος του ελληνικού τμήματος του Ευρωπαϊκού Μονοπατιού Μεγάλεων Διαδρομών "Ε4".

Η διαδρομή συνολικά διαρκεί 5 ώρες περίπου. Πρώτη στάση η παλιά Μονή Αγ. Διονυσίου (820 μ.), που καταστράφηκε από τους Γερμανούς, κατά τη διάρκεια της κατοχής. Εκεί κοντά υπάρχει και ένας μικρός καταρράκτης, με μια λίμνη - γούρνα. Συνεχίζοντας και αφού περάσουμε τον Ενιππέα (780 μ.) φτάνουμε στη σπηλιά του Αγ. Διονυσίου (760 μ.), μια εντυπωσιακή κοιλότητα με το ομώνυμο εκκλησάκι. Συνεχίζοντας το ευδιάκριτο μονοπάτι, προχωράμε κατά μήκος του ρέματος και το διασχίζουμε άλλες 4 φορές στα 630 μ., 600μ., 580μ. και 560 μ., όπου υπάρχουν ξύλινες γεφυρούλες. Η διαδρομή έχει μικρά ανεβοκατεβάσματα, παρόλο που συνολικά είναι κατηφορική. Το τμήμα αυτό του Ολύμπου ίσως είναι το πιο ενδιαφέρον από βοτανική άποψη. Η διαδρομή συνεχίζεται, αφού περάσει απέναντι από τις απόκρημνες πλαγιές της Ζηλνιάς, για να καταλήξει στη θέση "Πόρτες" στη ΒΑ πλευρά της Γκόλνας (700 μ.). Τέρμα της διαδρομής είναι οι ταβέρνες του Λιτοχώρου κοντά στην υδροληψία, που είναι από τα νερά του Ενιππέα.

"...Από τη θέση αυτή, που είναι προστατευμένη απ' όλους τους αντίξοους καιρούς σε τρόπο που να παρέχει στέγη ασφαλή στους ορειβάτες - χωρίς να είναι σπηλιά - σε κάθε εποχή του έτους, επειδή μοιάζει έτσι σαν εξώστης, έχει κανείς την ευκαιρία να χαρεί την άγρια ομορφιά των γύρω τοπίων και να απολαύσει ιδιαιτέρως το άγριο και συγκλονιστικό συνάμα θέαμα που παρουσιάζουν οι τρομαχτικές "ρουγκάδες", που όταν ο καιρός ζεσταίνει ή βρέχει, ξεκόβονται χιονοστιβάδες από την περιοχή κάτω από την κορυφή "Λιβαδάκι" και κατρακυλούν προς το βάθος της χαράδρας του Αγίου Διονυσίου, ενώ παρασύρουν στο πέρασμά τους ό,τι βρουν από πέτρες και δέντρα και ο αντίλαλός τους επαναλαμβάνει το τρομερό βουητό .....ρρρρ ουγ γγγγ χχχχ !!!"

(Από περιγραφή του κ. Κλεόβουλου Δενδρινού)

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΠΟ ΤΟ ΛΙΤΟΧΩΡΟ ΓΙΑ ΤΟ ΛΙΒΑΔΑΚΙ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΑΛΟΓΕΡΟ

Σε απόσταση 7 χλμ. από το Λιτόχωρο στη διαδρομή προς το ρέμα της Σκανδαλιάρας βρίσκουμε την αρχή του μονοπατιού που οδηγεί στο Λιβαδάκι. Ξεκινάμε από τα 700 μ. περίπου και σε 20' βγαίνουμε στην τοποθεσία Ντελή στα 850 μ., όπου ένα μονοπάτι δεξιά οδηγεί στην τοποθεσία Γκόλνα. Ακολουθούμε το αριστερό μονοπάτι, που έχει Δ.ΝΔ. κατεύθυνση, παρακάμπτουμε από τα βορεινά τη ράχη Κάτω Τσουκνίδα και σε 2 ώρες φθάνουμε στην αρχή της ράχης 'Ανω Τσουκνίδα, σ' ένα μικρό ξέφωτο στα 1.300 μ. Εδώ αρχίζει ο Εθνικός Δρυμός και υπάρχει ένας υποτυπώδης φράχτης. Από δω το μονοπάτι στρέφεται γενικά προς τα δυτικά, περνάει από την 'Ανω Τσουκνίδα και σε 1 ώρα φθάνει στα 1.600 μ., όπου στέφεται ΝΔ. και σε 30' φθάνει στην τοποθεσία Πελεκούδια, όπου υπάρχει και σχετική πινακίδα. Εδώ το μονοπάτι χωρίζεται στα δύο - η αριστερή διακλάδωση ενώνεται με τη δεξιά πιο ψηλά - και βγάζει στα 2.050 μ. ΒΑ. της κορυφής Σημαιοφόρος (2.360 μ.) σε 1 ώρα.

'Ενα μονοπάτι πάει προς τα δεξιά και κατηφορίζει προς τα Πριόνια, ενώ σχεδόν αμέσως στα αριστερά βγαίνουμε σ' ένα μεγάλο πλάτωμα, το Λιβαδάκι, όπου υπάρχει ένα μικρό κτίσμα. Υπάρχει νερό από μια βροχοδεξαμενή που στην ανάγκη πίνεται. 'Ολη η διαδρομή από το δασικό δρόμο μέχρι το Λιβαδάκι γίνεται μέσα σ' ένα πανέμορφο δάσος ρόμπολου και μαύρης πεύκης. Με αφετηρία το Λιβαδάκι στα 2.100 μ. μπορούμε να ξεκινήσουμε προς τον Καλόγερο (2.701 μ.) κινούμενοι πάντα στη ράχη που σχηματίζει με τον Πάγο (2.682 μ.) και το Σημαιοφόρο (2.360 μ.) περίπου σε 2 ώρες.

◄ *Ο καταρράκτης του* ***Ενιππέα.***

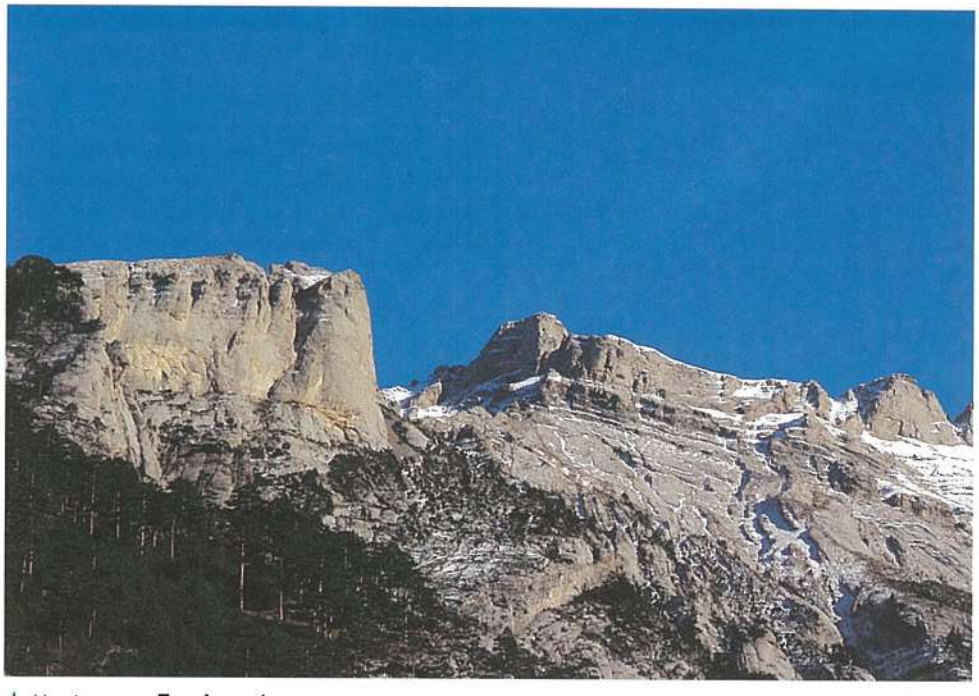

▲ *Η κόψη του* ***Ξερολακιού***

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΠΟ ΤΟ ΞΕΛΟΡΑΚΙ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΚΟΛΙΟ ΚΑΙ ΜΥΤΙΚΑ

Η προσπέλαση στο Ξερολάκι γίνεται από το δασικό ορεινό δρόμο Κοκκινοπλού - Πέτρας και συγκεκριμένα από τη δεύτερη μετά τον Κοκκινοπλό βρύση, όπου υπάρχει διασταύρωση σε ύψος 1.050 μ. (14 χλμ.) ή από την Κατερίνη.

Ένας δευτερεύων δασικός δρόμος ανεβαίνει στα 1.350 μ. μέχρι τη βόρεια άκρη της κορυφής Χριστάκι (6 χλμ.). Το μονοπάτι ξεκινάει από την αριστερή πλαγιά και παρακάμπτοντας από τα νότια το Χριστάκι βγάζει σε 4 ώρες περίπου στο Σκολιό, συναντώντας περίπου στα 2.300 μ. το μονοπάτι από τον Κοκκινοπλό. Από το Σκολιό στη Σκάλα και μετά στο Μύτικα. Συνολικά από το δασικό δρόμο μέχρι το Μύτικα χρειάζονται 5 ώρες περίπου, χωρίς πολλές στάσεις.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΚΚΙΝΟΠΛΟ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΚΟΛΙΟ ΚΑΙ ΜΥΤΙΚΑ

Νότια του χωριού Κοκκινοπλός είναι η είσοδος της στενής κοιλάδας της Σταλαματιάς, απ' όπου γίνεται η ανάβαση. Σε 30' με νότια κατεύθυνση φθάνουμε στην είσοδο της κοιλάδας. Το μονοπάτι της Σταλαματιάς ξεκινάει από την είσοδο της ξερής κοιλάδας. Με νοτιοανατολική κατεύθυνση κατηφορίζει για 5' και μετά ακολουθεί τη ρεματιά και βγαίνει σε ένα μεγάλο οροπέδιο που βρίσκεται ανάμεσα στις κορφές Φλάμπουρο, Τερψιθέα και Πύργος Γρίβα. Από δω, χωρίς ουσιαστικά μονοπάτι, μπορούμε να βγούμε στην άκρη της κορυφής Αγ. Αντώνιος προς το Σκολιό σε 2.30' ώρες. Μετά ακολουθούμε τη ράχη προς Σκολιό, Σκάλα και Μύτικα. Η διαδρομή αυτή είναι μέρος του ελληνικού τμήματος του Ευρωπαϊκού Μονοπατιού Μεγάλων Διαδρομών "Ε4".

Τα **Καζάνια**

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΡΥΣΟΠΟΥΛΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΓ. ΑΝΤΩΝΙΟ ΚΑΙ ΜΥΤΙΚΑ

Με αφετηρία την Ελασσόνα ένας δρόμος οδηγεί στο χωριό Ολυμπιάδα σε 20 χλμ. Από δώ παίρνουμε το δρόμο που οδηγεί στο οροπέδιο της Καρυάς και σε 3 χλμ. στρίβουμε αριστερά προς την κοιλάδα του Σπαρμού. Εδώ υπάρχουν τα ερείπια του χωριού Σπαρμός και αρχίζει ο δρόμος που οδηγεί στις Βρυσοπούλες. Σε 17,5 χλμ. είναι το καταφύγιο της Ε.Ο.Χ.Ο. στην άκρη του στρατόπεδου. Ανεβαίνουμε με Β κατεύθυνση κάτω από τα σύρματα και τους πυλώνες του LIFT και σε 2 ώρες βρισκόμαστε στα ριζά του Αγ. Αντωνίου. Από δω το μονοπάτι στρίβει δεξιά με ανατολική κατεύθυνση και οδηγεί προς το συγκρότημα των κορυφών του Καλόγερου. Κατευθείαν, όμως, επάνω χωρίς μονοπάτι και σε 1 ώρα βρισκόμαστε στον Αγ. Αντώνιο, όπου και το ΕΚΟ, το καταφύγιο - μετεωρολογικός σταθμός του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Από δω αρχίζει, με βορεινή γενικά κατεύθυνση, μια ράχη που αρχικά κατηφορίζει και οδηγεί σε 1 ώρα περίπου στο Σκολιό και μετά από 15' στη Σκάλα, αλλάζοντας κατεύθυνση προς τα ανατολικά. Από τη Σκάλα ανεβαίνουμε στο Μύτικα.

Από τις Βρυσοπούλες μέχρι το Μύτικα χρειάζονται 5 ώρες περίπου. Η διαδρομή αυτή γίνεται σε τελείως αλπικό τοπίο και είναι πιο ομαλή και εύκολη από τις άλλες μια και φτάνουμε ως τα 1.800 μ. περίπου με το αυτοκίνητο.

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ "Ε4"

Το Ευρωπαϊκό Μονοπάτι Μεγάλων Διαδρομών "Ε4" ξεκινώντας από τα Πυρηναία φθάνει στην Ελλάδα, μέσω Γιουγκοσλαβίας βόρεια της Φλώρινας, στο φυλάκιο της Νίκης. Διασχίζει όλη την χώρα μέχρι το νοτιότερο άκρο της Πελοποννήσου το Γύθειο. Έτσι δύνεται η δυνατότητα στον ορειβάτη να γνωρίσει όλη την ποικιλία του Ελληνικού τοπίου και της ελληνικής φύσης.

Το μεγαλύτερο υψόμετρο της συνολικής διαδρομής είναι ο κορυφή του Ολύμπου Σκολιό (2.911 μ.). Ιδανική περίοδος για να περπατηθεί το Ε4 στην Ελλάδα είναι από τον Μάιο μέχρι και τον Οκτώβριο.

▲ *Τα* ***Μυτίκια***

ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ

Ο Όλυμπος έχει το θλιβερό προνόμιο να έχει γίνει το μέρος, όπου άφησαν την τελευταία τους πνοή αρκετοί ορειβάτες. Πιστεύουμε ότι πάντα πρέπει να θυμόμαστε ότι υπάρχουν όρια, που δεν πρέπει να ξεπερνιούνται και ότι βασικά πράγματα, όπως ο προγραμματισμός και η σωστή σύνθεση της ομάδας πρέπει να χαρακτηρίζουν όλες τις προσπάθειες και ιδίως στις χειμερινές αναβάσεις.

Μεταξύ των ατυχημάτων που έχουν γίνει στον 'Ολυμπο σημειώνουμε τα εξής :

· Στις 4 Μαίου 1964 ο Γιόσος Αποστολίδης του ΣΕΟ Θεσσαλονίκης σκοτώθηκε μετά από παρατεταμένη πτώση της τετραμελούς σχοινοσυντροφιάς, καθώς κατέβαινε το Λούκι του Μύτικα.

· Στις 5.12.1976 οι ορειβάτες μέλη του ΣΕΟ Θεσσαλονίκης Βικτώρια Μπαρτζιλάι, Κυριακή Λαζαρίδου, Δημήτρης Καστανιώτης και τα μέλη του ΕΟΣ Καβάλας Σ. Χατζηγεωργίου, Πασχάλης Τυρνινής και Π. Παπαδόπουλος ξεκίνησαν από το καταφύγιο "Σπήλιος Αγαπητός" για το καταφύγιο "Γιόσος Αποστολίδης". Στη βάση του Στεφανιού μια χιονοστιβάδα τους παρέσυρε και τους σκότωσε όλους.

· Στις 23 Ιουλίου 1995 σκοτώθηκε από πτώση στο Λούκι του Μύτικα, ύστερα μάλλον από κάποιο καρδιακό ή εγκεφαλικό επεισόδιο, ο Γιώργος Μιχαηλίδης, βετεράνος αναρριχητής, που άφησε ιστορία στην ελληνική ορειβασία.

Ας θυμόμαστε τούτο : Ο 'Ολυμπος αποφασίζει αν και πότε θα μας δεχτεί στην αγκαλιά του και όχι εμείς, οι επισκέπτες του. Αυτός είναι ο οικοδεσπότης.

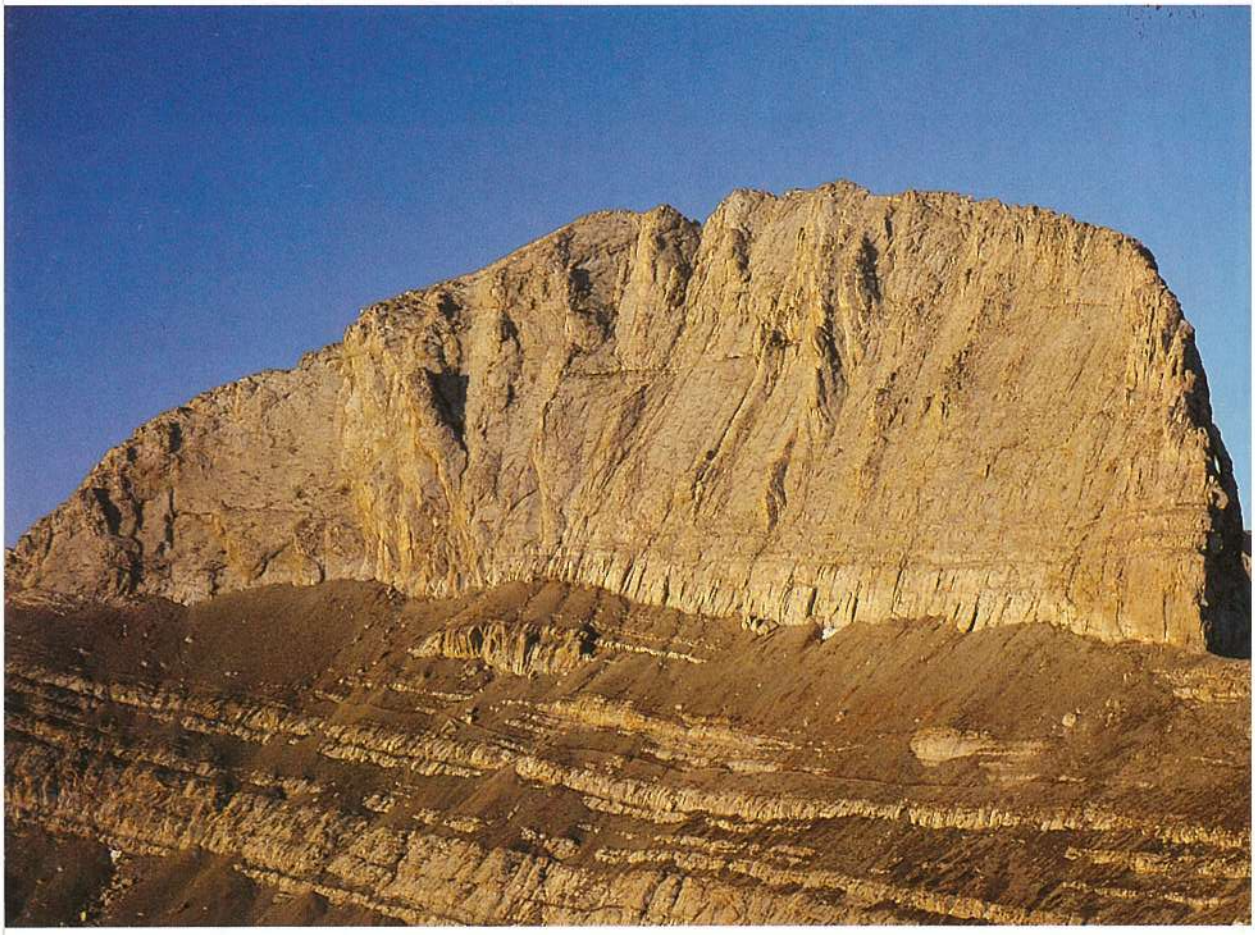

"...Ρούφηξα χιλιάδες ομορφιές από την ασπείρευτη πηγή των βουνών και θησαύρισα σωριάζοντάς τις στα βάθη της ψυχής μου. Κέρδισα όταν πλούτιζα γεμίζοντας τη ζωή μου με τα πιο πολύτιμα βιώματα από τα βουνά. Τότε που κατακτούσα τις απρόσιτες ορθοπλαγιές, παλεύοντας με το βράχο, τον παγό και το χιόνι και νικούσα τον ίδιο μου τον εαυτό και αποκτούσα περίσια δύναμη κι ανθρώπινη αξία. Κέρδισα εκείνες τις μεγάλες στιγμές της ζωής μου, όταν κρεμασμένος ατέλειωτες ώρες απάνω από το χάος και αγωνιζόμενος σκληρά με όσες δυνάμεις που μου απόμεναν κέρδιζα σπιθαμή με σπιθαμή τα τελευταία μέτρα της ορθοπλαγιάς κι εξαντλημένος και μερικές φορές ξενυχτισμένος, αλλά πολύ χαρούμενος κι απόλυτα ευτυχισμένος πατούσα στην κορυφή και γινόμουνα πλουσιότερος με ένα ακόμα βίωμα και ολοκλήρωνα μια ακόμα δημιουργία.

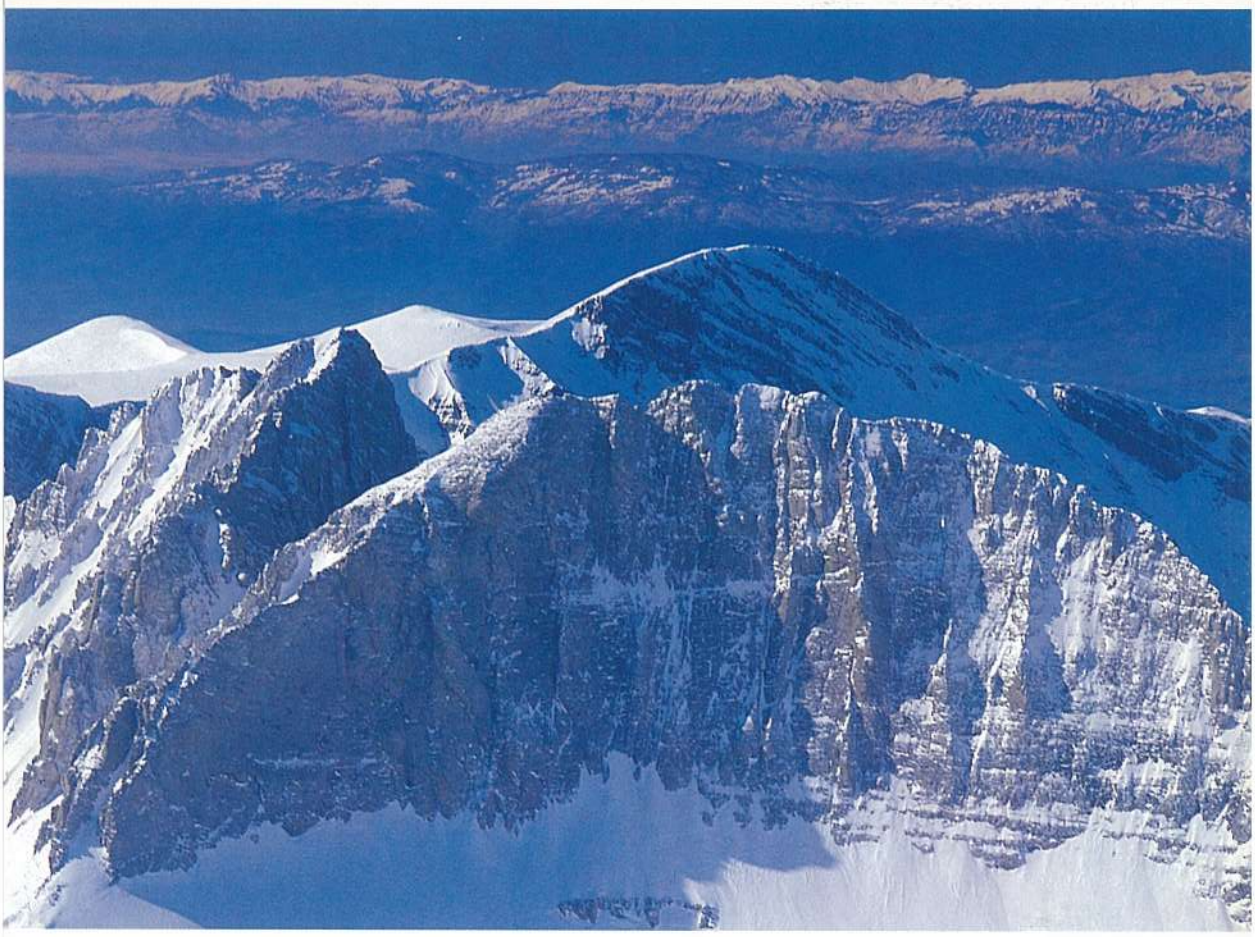

Υπέροχες ηδονικές στιγμές υπέρτατης ψυχικής ευφροσύνης και αγαλλίασης γεμάτες από ασύγκριτη ομορφιά και θεϊκό μεγαλείο. Στιγμές ονείρου που με συγκλονίσανε και μείνανε χαραγμένες βαθειά μέσα στην ψυχή μου. Στιγμές νοσταλγικές και αξέχαστες που ψωτίσανε το παρελθόν μου και με παρηγορούνε για το μέλλον. Στιγμές τόσο γεμάτες που αξίζουνε μια ολόκληρη ζωή. Όλος αυτός ο πλούτος από τα βιώματα που έχω σωριάσει στα βάθη της ψυχής μου αυτά τα χρόνια και που σαν πολύτιμα πετράδια τα ψύλλαγα μυστικά και αφανέρωτα και η παρακαταθήκη από τις θύμισες που με πλημμυρίζουνε θα αποτελούνε για μένα τον πιο ακριβό θησαυρό που θέλω να διαφυλάξω όσο ζω ..."

(Από συνέντευξη του Γιώργου Μιχαηλίδη που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό "ΚΟΡΦΕΣ" τεύχος 91)

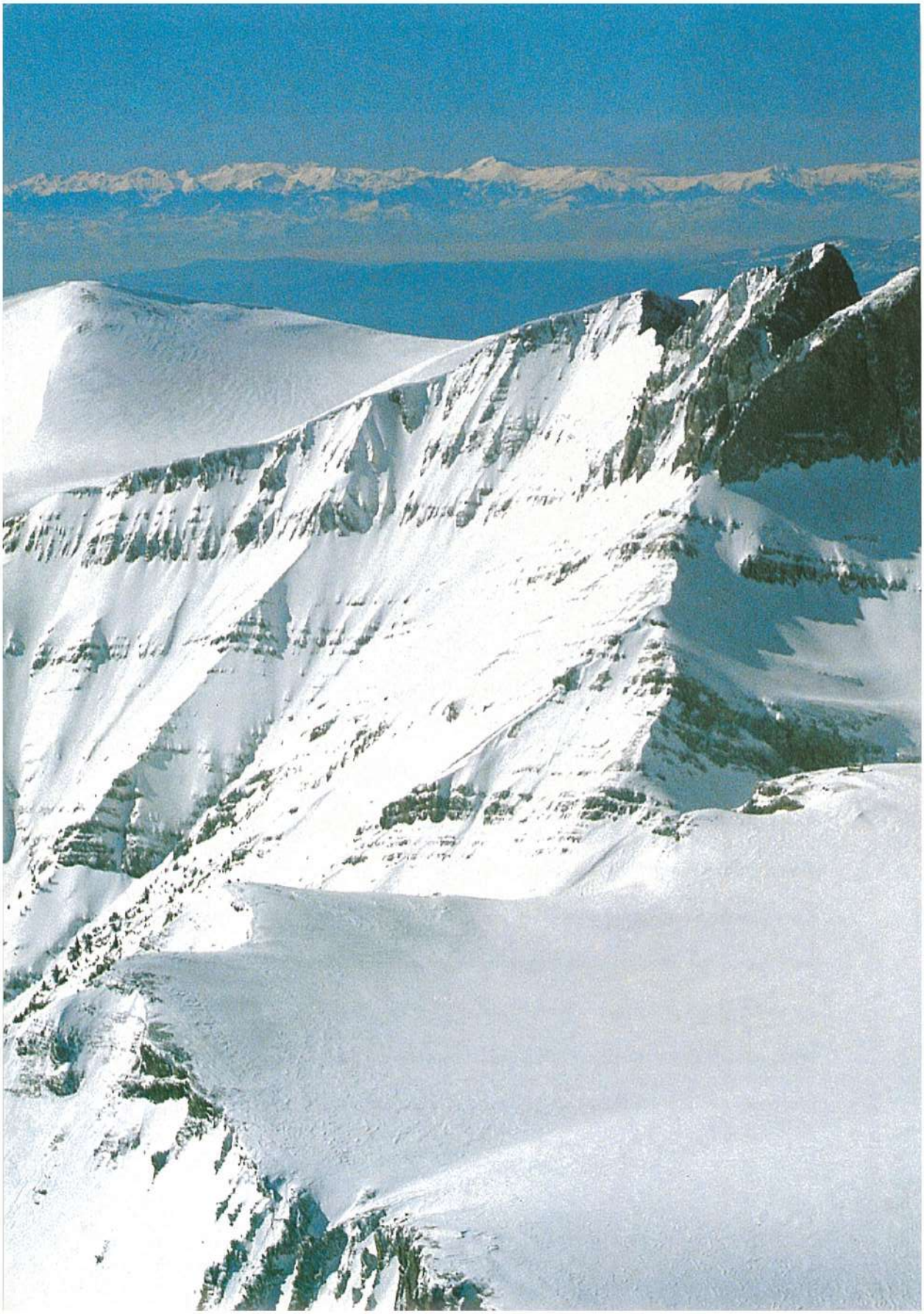

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Για τον 'Ολυμπο έχουν γράψει πολλοί ορειβάτες και επιστήμονες και έχουν παρουσιάσει όλες τις πτυχές του. Από τον τεράστιο όγκο των άρθρων, περιοδικών, κ.τ.λ. ξεχωρίζουμε τα παρακάτω, που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή των πληροφοριών :

· Arne Strid. ΤΑ ΦΥΤΑ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ. 'Εκδοση του Μουσείου Γουλανδρή. Αθήνα 1980

· Λαζ. Παμπέρης. Περιοδικό "ΚΟΡΦΕΣ". Τεύχη 45 - 48. ΕΟΣ Αχαρνών. 1984

· Νικ. Νέζης. ΟΛΥΜΠΟΣ. Εκδόσεις Τάσος Πιτσιλός. Αθήνα 1986

· Περιοδικό "ΚΟΡΦΕΣ". Τεύχος 91. ΕΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ. 1991

· Κ. Τσίππρας. ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΟΥΝΑ. Εκδόσεις Νέα Σύνορα - Α.Α. Λιβάνη. Αθήνα. 1992

· Γ. Μαλαμίδης, Ν. Ελευθεριάδης, Ε. Αϊδινίδης. ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΟΛΥΜΠΟΥ. ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ. 'Εκδοση ΤΕΙ Καβάλας- Τμήμα Δασοπονίας Δράμας. 1992

· Γ. Σφήκας - Γρ. Τσούνης. ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ. Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς. Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης. Αθήνα 1993

· Απ. Τσακούμης. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΙΘΑΚΗΣΙΟΣ. Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ. 'Εκδοση του Δήμου Λιτοχώρου. Λιτόχωρο 1994.

· Χάρτης (1 : 50.000) ΕΟΣ Αχαρνών

· Φυλλάδια του ΣΕΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ και ΕΟΣ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ

Τέλος, σημαντική βιβλιογραφική συλλογή παρουσιάζει ο Νικ. Νέζης στο βιβλίο του "ΟΛΥΜΠΟΣ" με 470 τίτλους βιβλίων.

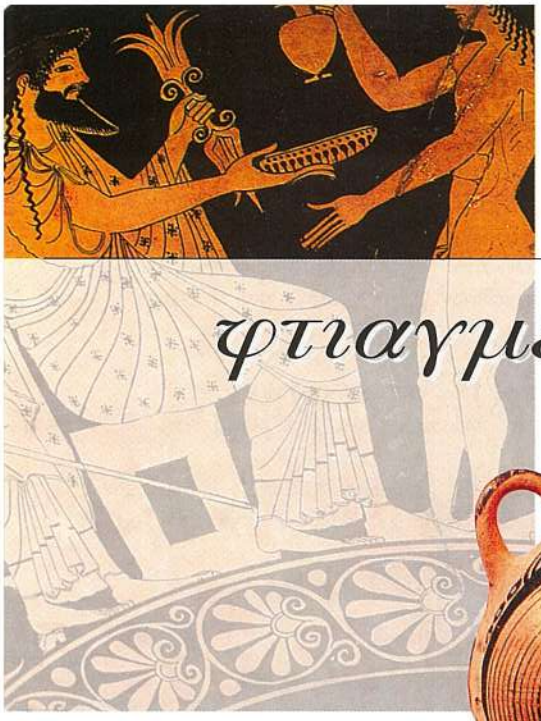

Ένα κρασί φτιαγμένο... για θεούς

ΤΣΑΝΤΑΛΗΣ

Στους Θεσσαλικούς ορεινούς αμπελώνες του Ολύμπου, εξακολουθούν να καλλιεργούνται οι αρχέγονες λευκές ποικιλίες "ΡΟΔΙΤΗΣ" και "ΜΠΑΤΙΚΙ". Οι ποικιλίες αυτές δίνουν στον ΘΕΣΣΑΛΙΚΟ ΤΟΠΙΚΟ ΟΙΝΟ Τσάνταλη, ένα χρώμα λευκό και λαμπερό, με σμαραγδένιες ανταύγιες και έντονο φρουτώδες άρωμα σε φόντο ώριμων εσπεριδοειδών. Πίνεται δροσερός στους 10-12 ^{0}C συνοδεύοντας ιδανικά θαλασσινά, ψάρια, λευκά κρέατα, τυριά και φρούτα Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί η ψιάλη του ΘΕΣΣΑΛΙΚΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΟΙΝΟΥ, με το πλατύ οριζόντιο χείλος, τον σωληνωτό λαιμό και το σφαιρικό σώμα με τους ανάγλυφους ομόκεντρους κύκλους, η οποία είναι πιστό αντίγραφο πήλινου αγγείου οίνου, ηλικίας τουλάχιστον 3.200 χρόνων. Το αγγείο αυτό βρέθηκε σε αρχαιολογικές ανασκαφές στους πρόποδες του Ολύμπου και μαρτυρεί την μεγάλη παράδοση των Θεσσαλών στην οινική τέχνη.

ΘΕΣΣΑΛΙΚΟΣ ΤΟΠΙΚΟΣ ΟΙΝΟΣ

ΕΝΑ ΚΡΑΣΙ ΦΤΙΑΓΜΕΝΟ... ΓΙΑ ΘΕΟΥΣ

Το ευγενικό κόκκινο

ΤΣΑΝΤΑΛΗΣ

Σ*τις ανατολικές πλαγιές του Ολύμπου βρίσκονται οι κοινότητες Ραψάνη, Πυργετός, Κρανιά και Αμπελάκια. Στον αμπελώνα που εκτείνεται εκεί, σε υψόμετρο μέχρι 650 μέτρα, καλλιεργούνται οι ερυθρές ποικιλίες ΞΥΝΟΜΑΥΡΟ, ΚΡΑΣΑΤΟ και ΣΤΑΥΡΩΤΟ, με στρεμματική απόδοση που μόλις φθάνει τα 500 κιλά. Από αυτές τις ποικιλίες δημιουργείται ο Ο.Π.Α.Π. ΡΑΨΑΝΗ. Οίνος με λαμπρό, βαθυκόκκινο χρώμα, σύνθετο μπουκέτο από μπαχαρικά, αποξηραμένα φρούτα και βανίλια, γεύση μαλακή και ισορροπημένη και βελούδινη επίγευση μεγάλης διάρκειας. Ένα πραγματικά μεγάλο κρασί, που κάτω από σωστές συνθήκες, μπορεί να παλαιώσει στην ψιάλη για περισσότερα από 10 χρόνια. Στούς 16-18 ^{0}C συνοδεύει θαυμάσια κόκκινα κρέατα ψητά ή μαγειρευτά, κυνήγι, παραδοσιακές πίτες και ώριμα τυριά.*

ΡΑΨΑΝΗ